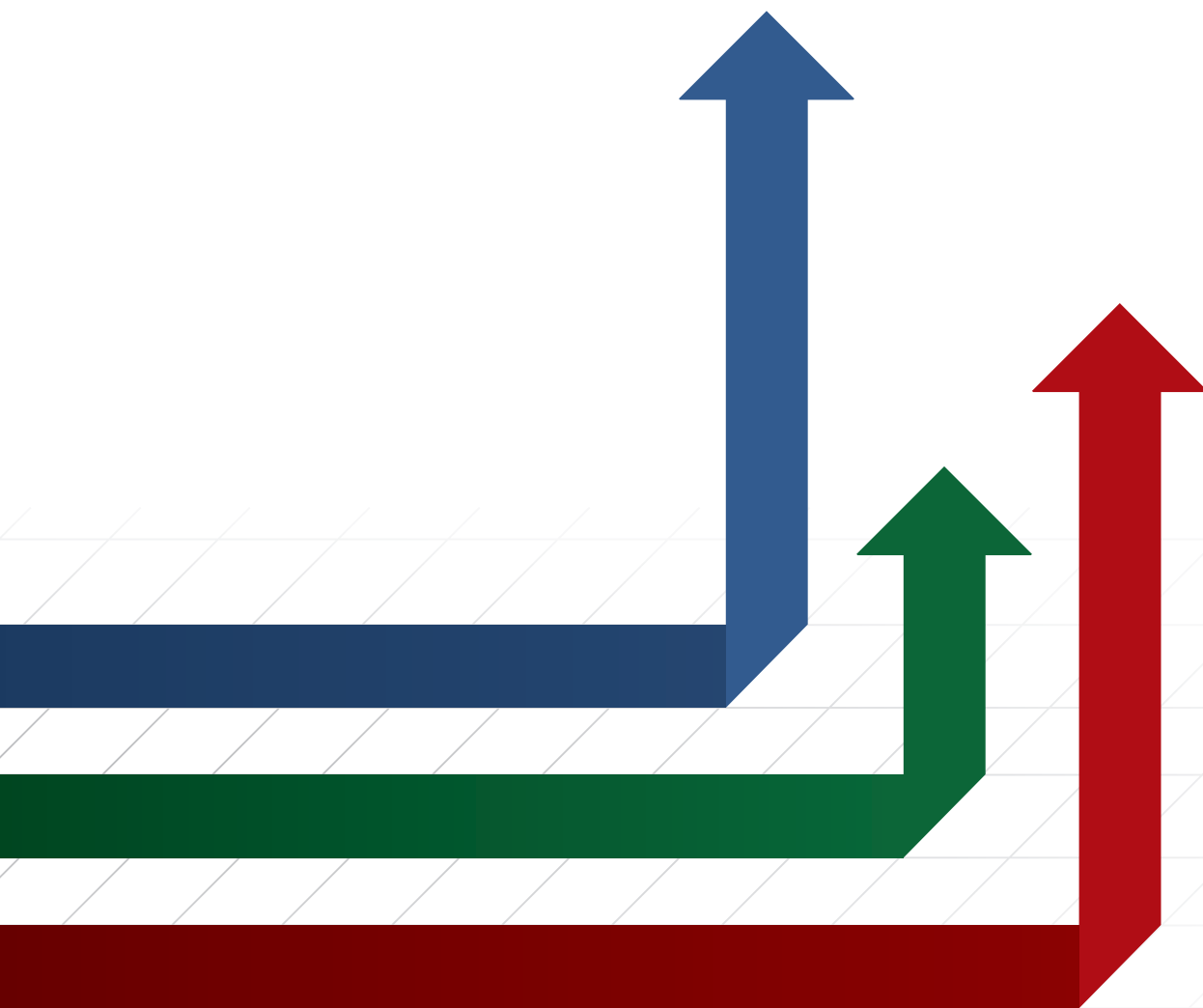

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2024-2026

ΙΟΥΝΙΟΣ 2023

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2024-2026

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΔΗΛΩΣΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	5
Στρατηγικές Επιδιώξεις	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΔΗΛΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	18
Διαχείριση των Δημόσιων Οικονομικών	18
Μακροοικονομικό Περιβάλλον	18
Μακροοικονομικές Εξελίξεις - 2022	18
Τρέχουσες Οικονομικές Εξελίξεις - 2023	20
Μεσοπρόθεσμες Προοπτικές Κυπριακής Οικονομίας	20
Διεθνείς Υποχρεώσεις	20
Δημόσια Οικονομικά	21
Δημοσιονομική Κατάσταση - Γενική Κυβέρνηση	21
Βιωσιμότητα Δημόσιου Χρέους	29
Κεντρική Κυβέρνηση - Κρατικός Προϋπολογισμός 2024 και ΜΔΠ 2024-2026	30
Ανάλυση Κινδύνων	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	33
Μεταρρυθμίσεις στον Δημόσιο και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα	33
Γενικοί Στόχοι και Δράσεις	33
Κατευθυντήριες Γραμμές	37
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	38

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΣΠΔΠ) προσδιορίζει και παρουσιάζει συνοδικά τις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες οικονομικής πολιτικής της Κυβέρνησης για την επόμενη τριετία.

Το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής για το 2024-2026 έχει καταρτιστεί λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών όπως την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η οποία έχει διαταράξει τις αγορές, επιφέροντας πολύ σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο παγκοσμίως. Σε ότι αφορά την πανδημία, οι περιορισμοί στις διακινήσεις και την οικονομική δραστηριότητα έχουν εν πολλοίς αρθεί σε διεθνές επίπεδο. Στις 5 Μαΐου 2023, ο Εθνικός Οργανισμός Υγείας ανακοίνωσε το τέλος της Covid-19 ως επείγουσα κατάσταση δημόσιας υγείας, τονίζοντας παράλληλα ότι εξακολουθεί να αποτελεί απειλή.

Σε σχέση με την εισβολή στην Ουκρανία, η Δύση έχει επιβάλει άνευ προηγουμένου κυρώσεις στη Ρωσία και στη Λευκορωσία, οι οποίες, αναπόφευκτα, επιφέρουν άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις και κόστος κυρίως στην ευρωπαϊκή οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου. Οι επιπτώσεις διαφέρουν από χώρα σε χώρα, με τους κύριους κινδύνους να αφορούν την αύξηση του πληθωρισμού, και ειδικά τις τιμές ενέργειας και των σιτηρών.

Το ΣΠΔΠ 2024-2026, όπως προκύπτει από τον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο (Ν.20(Ι)/2014), αποτελείται από τρεις Δηλώσεις-Κεφάλαια. Το Κεφάλαιο 1, “[Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής](#)” (ΔΚΣ), αναλύει το ευρύτερο πλαίσιο της κυβερνητικής αναπτυξιακής πολιτικής για την περίοδο 2024-2026. Λόγω των γεωπολιτικών εξελίξεων, κύρια προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα αποτελεί ο περιορισμός των οικονομικών επιπτώσεων. Ταυτόχρονα, η οικονομική πολιτική του κράτους εστιάζεται και στην υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, όπως αυτές περιγράφονται στο εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και στη [Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την οικονομία «Όραμα 2035»](#) που έχει ετοιμάσει το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας. Στο Κεφάλαιο 2, «[Δήλωση Δημοσιονομικής Στρατηγικής](#)» (ΔΔΣ), παρουσιάζονται οι πρόσφατες μακροοικονομικές και δημοσιονομικές εξελίξεις, καθώς και οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις και το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο. Στη βάση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών εξελίξεων και προβλέψεων θα καθοριστούν τα ανώτατα όρια δαπανών για κάθε Υπουργείο/Υφυπουργείο και ανεξάρτητη υπηρεσία. Στόχος της δημοσιονομικής στρατηγικής είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών, η επίτευξη των προτεραιοτήτων πολιτικής σύμφωνα με τη ΔΚΣ, η βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων οικονομικών μέσω της ανακατανομής των δημοσίων δαπανών προς κατηγορίες με υψηλή προστιθέμενη αξία καθώς και η χρήση των περιορισμένων δημόσιων πόρων αποδοτικά, αποτελεσματικά και με διαφάνεια.

Στο Κεφάλαιο 3, “[Δήλωση Πολιτικής Απασχόλησης](#)” (ΔΠΑ), προσδιορίζεται η πολιτική για την αποτελεσματική διαχείριση των ανθρώπινων πόρων στον δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα στο πλαίσιο των στόχων της δημοσιονομικής πολιτικής, ενώ περιλαμβάνονται και οι πολιτικές που αφορούν στη βελτίωση της διαφάνειας, αποδοτικότητας και παραγωγικότητας, καθώς και της περαιτέρω ανάπτυξης και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΔΗΛΩΣΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η κυπριακή οικονομία κατέγραψε κατά την περίοδο 2016-2019 έναν από τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης στην ΕΕ, ως αποτέλεσμα της ορθολογικής εφαρμογής πολιτικών και της υλοποίησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που γνώμονα είχαν τη δημιουργία βιώσιμης ανάπτυξης, μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2013.

Εντούτοις, η παγκόσμια υγειονομική κρίση της Covid-19, οι οικονομικές επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία και ο παρατεταμένος υψηλός εισαγόμενος πληθωρισμός του τελευταίου έτους δημιούργησαν νέες προκλήσεις στην κυπριακή οικονομία. Η θωράκιση του συστήματος υγείας και η στήριξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, των επιχειρήσεων και των αυτοεργοδοτούμενων ήταν στις προτεραιότητες της κυβέρνησης. Η ανάγκη για προώθηση ενεργειακής ασφάλειας μέσω της διαφοροποίησης των πηγών ενέργειας αναδείχθηκε ακόμη πιο έντονα με τον πόλεμο στην Ουκρανία, ενώ οι συνεχόμενες αυξήσεις των τιμών ανάγκασαν την κυβέρνηση να λάβει πρόσθετα μέτρα για απάμβλυνση του φαινομένου του πληθωρισμού.

Η προσήλωση της κυβέρνησης στην εφαρμογή συνετούς δημοσιονομικής πολιτικής και στην προώθηση των απαιτούμενων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων επανάφεραν την οικονομία το 2021 σε τροχιά ανάπτυξης. Η θετική πορεία της οικονομίας κατά το 2022 συνεχίστηκε, παρουσιάζοντας θετικό ρυθμό ανάπτυξης και πτωτική πορεία του ποσοστού ανεργίας.

Παρά την επιτυχή αντιμετώπιση των διαδοχικών κρίσεων και την ευελιξία που έχει επιδείξει το κράτος να ανταποκριθεί σε αυτές, η ΕΕ επισημαίνει στις αξιολογήσεις της για την Κύπρο σημαντικές προκλήσεις οι οποίες σχετίζονται με το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε σχέση με τα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ παρά τη σημαντική διαχρονική μείωση τους, την επίτευξη της περιβαλλοντικά βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και του ψηφιακού μετασχηματισμού, την καλύτερη διασύνδεση της εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τα σχετικά χαμηλά επίπεδα παραγωγικότητας.

Η συνέχιση συστηματικών και συντονισμένων προσπαθειών, τόσο από το κράτος όσο και από όλους τους φορείς οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών σταθερότητας, ανταγωνιστικότητας και ανθεκτικότητας της οικονομίας, καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική.

Στο πλαίσιο αυτό, η κυβέρνηση προχωρεί στην υιοθέτηση και εφαρμογή ενός νέου ολοκληρωμένου και μακροχρόνιου μοντέλου βιώσιμης ανάπτυξης, το «Όραμα 2035», το οποίο αποτελείται από πρακτικές δράσεις με οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές. Στόχος του νέου μοντέλου είναι να καταστήσει την Κύπρο ένα από τα καλύτερα μέρη για να ζει κάποιος, να εργάζεται και να δραστηριοποιείται.

Η αποτελεσματική αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων της ΕΕ αποτελεί προτεραιότητα της κυβέρνησης στις προσπάθειές της για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων των πρόσφατων κρίσεων που έχει αντιμετωπίσει, καθώς και στις προσπάθειές της για βελτίωση της ανάπτυξης και ανθεκτικότητας της οικονομίας.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), προωθούνται σημαντικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που συνολικά στοχεύουν στην αλλαγή του μοντέλου ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας με τρόπο που να συνάδει με τους μακροπρόθεσμους στόχους για την κυπριακή οικονομία, όπως αυτοί τίθενται στη νέα Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την οικονομία «Όραμα 2035».

Επιπλέον, καταλυτικής σημασίας για την αναπτυξιακή και μεταρρυθμιστική ατζέντα της κυβέρνησης για την επόμενη τριετία, αλλά και μετέπειτα, είναι η χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ μέσα από το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο για την προγραμματική περίοδο 2021-2027.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Η παρούσα Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής θέτει τις βασικές στρατηγικές επιδιώξεις οι οποίες θα πρέπει να διέπουν την κατανομή των πόρων του Προϋπολογισμού για το 2024-2026. Είναι απαραίτητο όπως τα Στρατηγικά Σχέδια των Κρατικών Υπηρεσιών και ο Κρατικός Προϋπολογισμός αντικατοπτρίζουν τους στρατηγικούς στόχους της κυβέρνησης για βιώσιμη οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική ανάπτυξη.

Οι στρατηγικοί στόχοι έχουν καθοριστεί στη βάση των προγραμματικών δηλώσεων του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ευθυγραμμίζονται επίσης με τις κατευθύνσεις της νέας Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής για την οικονομία «Όραμα 2035». Το νέο μοντέλο προνοεί τη μετατροπή της Κύπρου, μέσω συγκεκριμένων δράσεων, σε ένα αειφόρο επιχειρηματικό και εμπορικό κέντρο της Ευρώπης μέσω της διαφοροποίησης αλλά και της διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης, της αξιοποίησης τεχνολογίας αιχμής και της προώθησης της περιβαλλοντικής αειφορίας, ενισχύοντας έτσι την παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της χώρας και θέτοντας τα θεμέλια για μακροχρόνια βιώσιμη ανάπτυξη σε μια δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνία.

Οι Ανά Χώρα Συστάσεις της ΕΕ για την Κύπρο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου που στόχο έχουν την αντιμετώπιση των κύριων προκλήσεων που εντοπίζονται από την ΕΕ, οι προτεραιότητες της Κυπριακής Δημοκρατίας για συμβολή στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών και οι διαπιστώσεις και συστάσεις που παρέχονται στη 2η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Κύπρου έχουν επίσης ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό των στρατηγικών επιδιώξεων.

Κατά τη διαμόρφωση των τριετών Στρατηγικών Σχεδίων των Υπουργείων/Υφυπουργείων και άλλων κρατικών υπηρεσιών και των προτάσεων για τον Προϋπολογισμό του 2024, θα πρέπει απαραίτητα να ληφθούν υπόψη οι δεσμεύσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας για την τριετία 2024-2026 που απορρέουν από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) και το Πρόγραμμα «ΘΑΛΕΙΑ», το οποίο θα υλοποιηθεί με τη στήριξη των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής για την περίοδο 2021-2027. Στα Στρατηγικά Σχέδια των Υπουργείων/Υφυπουργείων και άλλων φορέων θα πρέπει επίσης να ενσωματωθούν οι δράσεις της Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής για την οικονομία «Όραμα 2035», η υλοποίηση των οποίων πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι δράσεις που θα προωθηθούν από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία για την επίτευξη των παγκόσμιων Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης 2030 των Ηνωμένων Εθνών.

Οι προτεραιότητες που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για την ετοιμασία των τριετών Στρατηγικών Σχεδίων και του κρατικού προϋπολογισμού αφορούν πιο αναλυτικά στις ακόλουθες οριζόντιες και τομεακές πολιτικές:

Αποτελεσματική διοίκηση και κράτος δικαίου

Η πιο πάνω στρατηγική κατεύθυνση στοχεύει στην προώθηση της ανασύνταξης του κράτους μέσω σημαντικών δράσεων που επικεντρώνονται στη μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας και της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος, προωθώντας ταυτόχρονα τη διαφάνεια και την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Η εφαρμογή της **μεταρρύθμισης της Δημόσιας Υπηρεσίας** συνεχίζεται με βάση το νομοθετικό πλαίσιο το οποίο εγκρίθηκε από την Βουλή των Αντιπροσώπων τον Ιανουάριο του 2022. Η εν λόγω μεταρρύθμιση στοχεύει στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην ενίσχυση της αξιοκρατίας ώστε να καταστεί η δημόσια υπηρεσία πιο αποτελεσματική και αποδοτική. Αποτελεί επίσης βασική προϋπόθεση για την ενίσχυση της δυνατότητας παροχής ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τη στήριξη των επιχειρήσεων και εν γένει, της ανταγωνιστικότητάς τους. Συγκεκριμένα, η μεταρρύθμιση εισάγει ένα νέο πλαίσιο αξιολόγησης και διαδικασίας επιλογής υποψηφίων για την πλήρωση κενών ανελικτικών θέσεων στη δημόσια υπηρεσία, νέων κανονισμών για την αξιολόγηση της απόδοσης των υπαλλήλων καθώς και ένα νέο πλαίσιο εξέτασης πειθαρχικών παραπτωμάτων.

Βασική παράμετρο αποτελεί και η προώθηση ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας στη Δημόσια Υπηρεσία με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα με την ανάπτυξη κατάλληλων ψηφιακών λύσεων για δημόσιες υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, η επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού και η αύξηση της επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης.

Στο πλαίσιο επίτευξης του στόχου για αποτελεσματικότερη διοίκηση και κράτος δικαίου, ιδιαίτερης σημασίας είναι και η ολοκλήρωση της ανάπτυξης του νέου [Σχεδίου Δράσης 2023-2026 για τη Βελτίωση του Ρυθμιστικού Πλαισίου](#), το οποίο στοχεύει στην περαιτέρω αναθεώρηση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και στην απλοποίηση των διαδικασιών ώστε να ελαχιστοποιηθεί το διοικητικό κόστος και να διευκολυνθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα και οι επενδύσεις.

Η επιτυχής εφαρμογή του νέου πλαισίου λειτουργίας της [Τοπικής Αυτοδιοίκησης](#), το οποίο προκύπτει από τους μεταρρυθμιστικούς νόμους που έχει ψηφίσει η Βουλή των Αντιπροσώπων, αποτελεί μια ακόμα σημαντική προτεραιότητα του κράτους. Με γνώμονα την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και της λογοδοσίας, την ενίσχυση των συνεργειών αναμεσα στις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τις εξοικονομήσεις που θα προκύψουν ένεκα της αξιοποίησης των οικονομιών κλίμακας που θα αναπτυχθούν από τις συνενώσεις αρχών και υπηρεσιών, η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα είναι σε θέση να προσφέρει μεγαλύτερο εύρος υπηρεσιών με πιο αποδοτικό, αποτελεσματικό και ποιοτικό τρόπο, να ανταποκρίνεται άμεσα και με μειωμένο διοικητικό φόρτο στις ανάγκες του πολίτη και των επιχειρήσεων και να δημιουργεί ένα καλύτερο περιβάλλον για τους πολίτες.

Το [Δικαστικό σύστημα](#) αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα που έχουν οδηγήσει στη συσσώρευση μεγάλου αριθμού υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον των Δικαστηρίων. Με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων/αδυναμιών του συστήματος, η κυβέρνηση προωθεί ένα πολύ φιλόδοξο και ολιστικό σχέδιο Μεταρρύθμισης των Δικαστηρίων, το οποίο στοχεύει στην οικοδόμηση ενός σύγχρονου, προσβάσιμου και αποτελεσματικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Μεταξύ των μεταρρυθμίσεων περιλαμβάνεται η ίδρυση νέων δικαστηρίων όπως το Εφετείο, του οποίου η λειτουργία θα βοηθήσει καταλυτικά στην επίσπευση της εκδίκασης των καθυστερημένων υποθέσεων και η σύσταση του νέου Εμπορικού Δικαστηρίου και Ναυτοδικείου τα οποία θα συνδράμουν στην περαιτέρω ενίσχυση της εικόνας της Κύπρου ως ένα διεθνές επιχειρηματικό κέντρο. Η υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για εκκαθάριση των καθυστερημένων υποθέσεων που εκκρεμούν στα δικαστήρια θα συμβάλει σημαντικά στην προσπάθεια αυτή. Επιπλέον, η έγκριση από το Ανώτατο Δικαστήριο των νέων Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας, αποτελεί μεταξύ άλλων, ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στην επίσπευση της εκδίκασης των υποθέσεων. Άλλα σημαντικά έργα περιλαμβάνουν τη λειτουργία της Σχολής Δικαστών με στόχο την συνεχή και δια βίου επιμόρφωση των δικαστών συμβάλλοντας στην δημιουργία ενός αποδοτικού δικαστικού συστήματος. Η ψηφιοποίηση των δικαστηρίων, με την εισαγωγή της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και του συστήματος ψηφιακής τήρησης πρακτικών, αποτελούν δράσεις προτεραιότητας για τη βελτίωση του δικαστικού συστήματος καθώς αναμένεται ότι θα συμβάλουν στη μείωση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων. Η επιτυχής εφαρμογή των πιο πάνω μέτρων, θα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της απονομής της δικαιοσύνης στην Κύπρο, θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της αλλα και στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Η έλλειψη διαφάνειας και χρηστής διοίκησης και τα περιστατικά διαφθοράς αποτελούν σημαντικούς ανασταλτικούς παράγοντες για την επενδυτική δραστηριότητα και την ανάπτυξη κάθε οικονομίας. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην επιτάχυνση της υλοποίησης της [Εθνικής Στρατηγικής και του Οριζόντιου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς](#). Σημαντική πρόοδο στο πιο πάνω πλαίσιο αποτελεί η δημιουργία Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς. Σημαντική είναι επίσης η προώθηση μέτρων που αφορούν την πάταξη της διαφθοράς, και τα οποία βασίζονται στο τρίπτυχο κράτος δικαίου, διαφάνειας και λογοδοσίας και αφορούν σε τρεις κεντρικούς πυλώνες: (i) Πρόληψη, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, (ii) Νομοθετικά μέτρα και (iii) Εποπτεία και αξιολόγηση κινδύνων. Υψηλή προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη ρύθμιση του lobbying, στην ενίσχυση του πόθεν έσχες και θεμάτων ασυμβιβάστου, καθώς και στην προστασία προσώπων που καταγγέλλουν πράξεις διαφθοράς. Σημαντική εξέλιξη αποτελεί η ανάπτυξη, πλέον, του νομοθετικού πλαισίου για την προστασία προσώπων που καταγγέλλουν παραβιάσεις του ενωσιακού και

εθνικού δικαίου, ενώ στο παρόν στάδιο εξετάζεται η δημιουργία κατάλληλων μηχανισμών για τον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα. Σημαντική είναι και η δημιουργία του Μητρώου Τελικών Δικαιούχων Ιδιοκτητών (Ultimate Beneficial Owners) για εταιρικά και άλλα νομικά πρόσωπα, μέτρο το οποίο θα βελτιώσει την εταιρική εμπιστοσύνη και διαφάνεια στην Κύπρο.

Πολιτική για την Κοινωνία

Εφαρμογή ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας

Προτεραιότητα για το κράτος αποτελεί τόσο ο τερματισμός της φτώχειας για όλους και σε όλες τις μορφές, καθώς και η διασφάλιση της ευημερίας σε όλες τις ηλικίες. Η αξιοπρεπής διαβίωση των πολιτών διασφαλίζεται από την εφαρμογή της πολιτικής του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ), που αποτελεί ένα αναγκαίο δίκτυ προστασίας για την αντιμετώπιση της φτώχειας. Παράλληλα, η παροχή οικονομικής στήριξης σε νοικοκυριά συνταξιούχων των οποίων το συνολικό ετήσιο εισόδημα είναι κάτω από το όριο της φτώχειας, καθώς και τα επιδόματα τέκνου και μονογονεϊκών νοικοκυριών, στοχεύουν κατευθείαν στην αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού. Η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση που έχει τροχοδρομηθεί αποσκοπεί στην προστασία των συνταξιούχων από τη φτώχεια, στη διασφάλιση επαρκούς συνταξιοδοτικού εισοδήματος για όλους και στη διατήρηση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής προστασίας με εξορθολογισμό του υφιστάμενου συστήματος που αποτελείται από το σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Σχέδιο Χαμηλοσυνταξιούχων και την Κοινωνική Σύμβαση. Η υλοποίηση του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη Θέσπιση Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά 2022-2030» στοχεύει στην πρόληψη και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας των παιδιών. Συγκεκριμένα, σκοπός του Εθνικού Σχεδίου Δράσης είναι η κατοχύρωση πρόσβασης των παιδιών σε ένα σύνολο βασικών υπηρεσιών, όπως είναι μεταξύ άλλων, η δωρεάν περίθαλψη, η εκπαίδευση και φροντίδα στην πρώιμη ηλικία, η κατάλληλη στέγαση και η υγιεινή διατροφή.

Κύριες προτεραιότητες της κοινωνικής πολιτικής του κράτους αποτελούν επίσης η περαιτέρω προώθηση δράσεων που θα συμβάλουν στην ενίσχυση των υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας για άτομα με αναπηρίες και ηλικιωμένους, στην κοινωνική ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρίες, στη δημιουργία υποδομών για τη φροντίδα παιδιών, στην κοινωνική ένταξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και στην παροχή υλικής συνδρομής για βρέφη και μαθητές. Παράλληλα, θα συνεχίσει η εστίαση στην εφαρμογή των αρχών της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε όλο το φάσμα υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

Το κράτος, επιδιώκοντας να ενισχύσει τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης στους εργαζομένους αλλά και να δώσει στους πολίτες κίνητρο για συμμετοχή στην αγορά εργασίας, προχώρησε στη θεσμοθέτηση του Εθνικού Κατώτατου Μισθού με έναρξη εφαρμογής τον Ιανουάριο του 2023.

Προτεραιότητα θα πρέπει επίσης να δοθεί στο θέμα της προσιτής στέγασης, που πλέον αποτελεί πρόβλημα όχι μόνο για τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού αλλά και για τα άτομα μεσαίου εισοδήματος. Η Στεγαστική Πολιτική της χώρας μας θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί, λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις της εποχής και θέτοντας, ταυτόχρονα, τα θεμέλια για τις μελλοντικές γενιές.

Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και μεταρρύθμιση του τομέα της υγείας

Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας και ικανότητας του εθνικού συστήματος υγείας ώστε να διασφαλίζει την ισότιμη παροχή ποιοτικών υπηρεσιών υγείας προς τους πολίτες είναι μία από τις σημαντικότερες προτεραιότητες που τίθενται. Η λήψη μέτρων για καταπολέμηση της εκμετάλλευσης του Γενικού Συστήματος Υγείας καθώς και η αποδοτική διαχείριση των πόρων, αποτελούν αδήριτη αναγκαιότητα.

Επιπλέον, η πανδημία ανέδειξε την ανάγκη συντονισμένης δράσης για την έγκαιρη και αποτελεσματική ανταπόκριση σε μελλοντικές υγειονομικές κρίσεις και για τη διαφύλαξη της δημόσιας υγείας. Έμφαση

θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη της οργανωτικής δομής των υπηρεσιών υγείας, στην οικονομική και διοικητική αυτονόμηση των δημοσίων νοσηλευτηρίων, σε μέτρα ετοιμότητας, στη διασφάλιση επαρκούς ανθρώπινου δυναμικού – προμηθειών – φαρμάκων - ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού και υποδομών υγείας, και στον έγκαιρο προγραμματισμό.

Η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής υγείας, η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών υγείας και γενικά η χρήση τεχνολογιών υγείας, αποτελούν επίσης σημαντικά εργαλεία προς όφελος των ασθενών αλλά και των επαγγελματιών υγείας, τόσο σε εθνικό όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο. Με την κατάλληλη εισαγωγή τους, ο αντίκτυπος είναι ορατός σε όρους βελτίωσης της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας, καθώς και αύξησης της παραγωγικότητας και μείωσης του κόστους λειτουργίας.

Τέλος, η αναγνώριση και υιοθέτηση πολιτικών και αντίστοιχων προγραμμάτων πρόληψης ασθενειών και προαγωγής της υγείας, αποτελούν σημαντικά εργαλεία στην ενίσχυση της υγείας των πολιτών αλλά και την μακροπρόθεσμη διαφύλαξη του συστήματος υγείας.

Προαγωγή Πολιτισμού

Ο τομέας του πολιτισμού αποτελεί για κάθε χώρα ένα σημαντικό κεφάλαιο ανάπτυξης, που πρέπει να περιλαμβάνεται ως οικονομική δραστηριότητα στο συνολικό στρατηγικό σχεδιασμό του κράτους. Η χάραξη και εφαρμογή μιας μακροχρόνιας εθνικής στρατηγικής για τη διαχείριση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και την προώθηση της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας, η οποία θα επικεντρώνεται στην ανάδειξη του σύγχρονου πολιτισμού της Κύπρου, στην προβολή και διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, καθώς και στην αξιοποίηση της λαϊκής τέχνης και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της σύγχρονης κυπριακής χειροτεχνίας κρίνεται αναγκαία. Η ανάδειξη της Κύπρου ως κόμβου πολιτισμού, αξιοποιώντας τις άριστες σχέσεις με τα γειτονικά κράτη με στόχο την ενίσχυση της εξωστρέφειας των κυπρίων δημιουργών, την προώθηση και προβολή των πολιτιστικών αξιών και επιτευγμάτων της χώρας, καθώς και τη δημιουργία αγορών για τα προϊόντα της κυπριακής πολιτιστικής βιομηχανίας, είναι μια σημαντική δράση για την ανάπτυξη του τομέα.

Ύψιστης σημασίας αποτελεί η στήριξη της καλλιτεχνικής δημιουργίας, η διασφάλιση του καθεστώτος του δημιουργού και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, η θεσμοθέτηση φορολογικών κινήτρων στον ιδιωτικό τομέα σε ότι αφορά στις χορηγίες προς τον Πολιτισμό, η προβολή πολιτιστικών δραστηριοτήτων και η διασφάλιση της πρόσβασης και συμμετοχής του κοινού στον Πολιτισμό.

Σημαντική είναι και η προώθηση του θεσμού των κοινωνικών επιχειρήσεων για στήριξη των επιχειρήσεων που βρίσκονται στο χώρο του πολιτισμού, καθώς και η καλύτερη αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων που στοχεύουν στην προαγωγή του πολιτισμού μέσω της προώθησης των παραδόσεων, των τεχνών, της δημιουργικότητας και της επιχειρηματικότητας.

Πρώθηση της ισότητας, κατάργηση όλων των μορφών διακρίσεων και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας

Πρωταρχικός στόχος του κράτους είναι η οικοδόμηση μιας κοινωνίας χωρίς διακρίσεις, χωρίς βία και με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Έμφαση πρέπει να δοθεί στην ενσωμάτωση της αρχής ίσων ευκαιριών και της μη διάκρισης σε όλες τις πολιτικές της κυβέρνησης, στην υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης για την εξάλειψη της προκατάληψης και το σεβασμό στη διαφορετικότητα και στην προώθηση συγκεκριμένων προγραμμάτων που υποστηρίζουν τις ευάλωτες ομάδες. Η διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών μεταξύ των φύλων σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένων της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, των όρων και προϋποθέσεων απασχόλησης και αμοιβής και των ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης, κρίνεται αναγκαία. Μέτρα που προάγουν την επανεκπαίδευση, αναβάθμιση δεξιοτήτων και δια βίου μάθηση, καθώς και δράσεις για την εναρμόνιση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή δημιουργούν τις απαραίτητες συνθήκες για ίσες ευκαιρίες εργασίας.

Η πλήρης εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα μεταξύ Ανδρών και Γυναικών 2019-2023» αλλά και η εκπόνηση και εφαρμογή του καινούριου Σχεδίου Δράσης 2024-2029 αποτελούν προτεραιότητα.

Η περαιτέρω προώθηση μέτρων για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της βίας και της εμπορίας προσώπων πρέπει να συνεχιστεί. Σημαντική εξέλιξη αποτελεί η έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο το Φεβρουάριο 2023 της πρώτης Εθνικής Στρατηγικής και του πρώτου «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών 2023-2028»

Η προστασία και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της κυβέρνησης. Η υλοποίηση της πρώτης Εθνικής Στρατηγικής για την προστασία και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (2021) θα συμβάλει στην εφαρμογή συγκεκριμένων, οριζόντιων και στοχευμένων δράσεων, για την ολοκληρωμένη καταπολέμηση των φαινομένων παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ανθρώπινο δυναμικό - εκπαίδευση, κατάρτιση, δεξιότητες και αγορά εργασίας

Η παροχή διά βίου παιδείας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών, ικανών να συμβάλουν στην ανάπτυξη της κοινωνίας, του πολιτισμού και της οικονομίας. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου έχει τύχει σημαντικών μεταρρυθμίσεων τα τελευταία χρόνια με στόχο τον εκσυγχρονισμό των παιδαγωγικών πολιτικών, τη βελτίωση των διοικητικών δομών και την αναβάθμιση των υλικοτεχνικών υποδομών. Εντούτοις, οι σύγχρονες απαιτήσεις και η ανάγκη για απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων και στάσεων ζωής απαιτούν τη συνεχή ανατροφοδότηση και αναθεώρηση πτυχών του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ο ανασχεδιασμός στοχεύει στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και στη διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Οι στρατηγικοί πυλώνες ανάπτυξης εστιάζονται στην ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης, στη διαμόρφωση βέλτιστου μαθησιακού περιβάλλοντος, στη διασφάλιση αποτελεσματικής και αποδοτικής διοίκησης, στον εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων σπουδών, στην επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού των σχολικών μονάδων, στην καθιέρωση ενός νέου συστήματος αξιολόγησης εκπαιδευτικών και εκπαιδευτικού έργου, στην επέκταση της δωρεάν υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης και στην προώθηση της δια βίου μάθησης.

Ιδιαίτερη στόχευση αποτελεί η προσέλκυση ποιοτικών και ξένων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, η οποία μπορεί να συμβάλει στην καθιέρωση της Κύπρου ως Περιφερειακού Εκπαιδευτικού Κέντρου.

Η διατήρηση της απασχόλησης αποτελεί την ύψιστη οριζόντια προτεραιότητα της κυβέρνησης. Ο προσανατολισμός στις **Ενεργές Πολιτικές Απασχόλησης**, περιλαμβανομένης της επιδότησης της εργασίας με στόχο την επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και την πρόσβαση σε αξιοπρεπή εργασία, αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της κοινωνικής πολιτικής του κράτους. Η εισαγωγή ευέλικτων μορφών εργασίας και ιδιαίτερα της τηλεργασίας αποκτά πλέον αυξημένη βαρύτητα βραχυπρόθεσμα, δεδομένων των εμπειριών αλλά και διδαγμάτων από την πανδημία, καθώς και μεσοπρόθεσμα για σκοπούς διευκόλυνσης της συμμετοχής των γυναικών και άλλων ομάδων στην αγορά εργασίας. Όπως επισημαίνεται και στη 2η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας, η Κύπρος παρουσιάζει υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων (κάτω των 25 ετών), αλλά και ένα συγκριτικά υψηλό ποσοστό νέων που δεν βρίσκεται σε απασχόληση, εκπαίδευση ή κατάρτιση (NEET). Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στους νέους, κυρίως τους NEET, αλλά και στους μεγαλύτερης ηλικίας μακροχρόνια ανέργους. Σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή θα διαδραματίσει ο εκσυγχρονισμός του Τμήματος Εργασίας και των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης ο οποίος θα επιτευχθεί μέσω της ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού και της διοικητικής και τεχνικής ικανότητας, της ψηφιοποίησης, της προώθησης δραστηριοτήτων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην παροχή υπηρεσιών, καθώς και της ενίσχυσης για την προσέγγιση και υποστήριξη της ενεργοποίησης στα νεαρά άτομα. Η προσπάθεια κατάρτισης των ανέργων σε επαγγέλματα που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, στοχεύοντας παράλληλα στην πλήρη αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων που διατίθενται για το σκοπό αυτό, αποτελεί προτεραιότητα. Σημαντική είναι επίσης η παροχή Σχεδίων

χορηγιών/κινήτρων εργοδότησης των ανέργων. Προτεραιότητα πολιτικής συνεχίζει να αποτελεί η προώθηση υγιών εργασιακών σχέσεων, η προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων, η εξάλειψη της αδήλωτης εργασίας, η διαρκής και σταθερή βελτίωση των επιπέδων ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας, η καταπολέμηση των διακρίσεων στην εργασία καθώς και η κατοχύρωση της αξιοπρεπούς απασχόλησης.

Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί βασική συνιστώσα στις προσπάθειες ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της οικονομίας, συμβάλλοντας στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντικά βιώσιμη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και ευημερία. Καλύπτει ένα ευρύ φάσμα τεχνολογικών, οικονομικών και κοινωνικών καινοτομιών που προκύπτουν από την ψηφιοποίηση, παρουσιάζοντας τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης. Η κρίση της πανδημίας ανέδειξε την επιτακτική ανάγκη άμεσης υλοποίησης του ψηφιακού μετασχηματισμού προς όφελος τόσο του δημόσιου τομέα όσο και των επιχειρήσεων και των πολιτών. Την ανάγκη ενίσχυσης της υιοθέτησης νέων ψηφιακών τεχνολογιών και ανάπτυξης των ψηφιακών δεξιοτήτων στην Κύπρο επισημαίνουν τόσο η Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Κυπριακής Οικονομίας, όσο και η 2η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Κύπρου. Παράλληλα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί μια από τις βασικότερες προτεραιότητες της ΕΕ ως πυλώνας ανάπτυξης και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των χωρών της ΕΕ.

Η κυβέρνηση έχει προσδώσει ιδιαίτερη σημασία στον ψηφιακό μετασχηματισμό της Κύπρου στο πλαίσιο του νέου αναπτυξιακού μοντέλου για μια δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία, βασισμένη στη γνώση και στις ψηφιακές και καινοτόμες τεχνολογίες. Μέσα από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής προωθούνται σχετικές παρεμβάσεις που αγγίζουν τον ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό ιστό της χώρας και που αναμένεται να συμβάλουν καθοριστικά τόσο στην ενίσχυση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας της δημόσιας υπηρεσίας, όσο και στην ενδυνάμωση και διευκόλυνση του επιχειρείν, στην τόνωση της απασχόλησης, καθώς και ευρύτερα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι από τον συνολικό προϋπολογισμό του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ένα ποσοστό του 23% αναμένεται να διοχετευθεί σε δαπάνες που σχετίζονται άμεσα με τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική της Κύπρου για το 2020-2025 επιβεβαιώνει τον προσανατολισμό της κυβέρνησης προς την ψηφιακή μετάβαση δίνοντας έμφαση στη ψηφιακή διακυβέρνηση, στις ψηφιακές υποδομές, στην ψηφιακή οικονομία και στην ψηφιακή κοινωνία. Εξαιρετικά σημαντική κρίνεται η επίσπευση της υλοποίησης της Στρατηγικής για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση (η οποία εντάσσεται στην Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική), με την άμεση μετατροπή όσο το δυνατό μεγαλύτερου αριθμού διαδικασιών του δημοσίου σε ηλεκτρονικές, είτε αυτές αφορούν σε θέματα υποβολής αιτήσεων, αδειοδότησης, και άλλης μορφής εξυπηρέτησης από τη δημόσια διοίκηση, είτε σε θέματα καταβολής πληρωμών από και προς το κράτος. Για τον σκοπό αυτό σημαντική είναι η ολοκλήρωση της ψηφιοποίησης των υπηρεσιών, με στόχο τη διευκόλυνση των συναλλαγών των πολιτών και των επιχειρήσεων με το κράτος. Ιδιαίτερης σημασίας κρίνεται η υλοποίηση μιας σειράς στρατηγικών έργων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε τομείς προτεραιότητας όπως είναι η υγεία, η δικαιοσύνη και η παιδεία, καθώς και η αναθεώρηση της αρχιτεκτονικής των πληροφοριακών υποδομών της κυβέρνησης.

Σημαντική επίσης είναι η περαιτέρω βελτίωση των ευρυζωνικών υποδομών της χώρας, αξιοποιώντας ενσύρματες και ασύρματες τεχνολογίες αιχμής όπως Fiber to the Home (FTTH) και κινητής τηλεφωνίας 5G, με στόχο την επέκταση της κάλυψης δικτύων υπερύψηλων ταχυτήτων σε απομακρυσμένες/λευκές περιοχές. Οι τεχνολογίες αιχμής όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη, το υπολογιστικό νέφος (cloud computing) και οι Τεχνολογίες Καταμεμημένου Καθολικού (Blockchain) αποτελούν επίσης προτεραιότητα, αφού η αξιοποίησή τους τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα θα βελτιώσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση Εθνικής Στρατηγικής για Δημιουργία Έξυπνων Πόλεων σε όλη την κυπριακή επικράτεια, καθώς και η υλοποίηση μέτρων για την προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας και τη στήριξη της ψηφιακής μετάβασης των μικρομεσαίων αποτελούν σημαντικούς τομείς παρέμβασης που αφορούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Για να επιτύχει όμως η Κύπρος την ψηφιακή μετάβαση θα πρέπει πρώτα να διασφαλιστεί ότι οι δεξιότητες και ικανότητες του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες. Η βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων της κοινωνίας μας αποτελεί προτεραιότητα και για το σκοπό αυτό αναγκαία κρίνεται η εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης 2021-2025 που αφορά στην αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων του γενικού πληθυσμού, στην ενίσχυση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και στην ανάπτυξη διευρυμένης ψηφιακής ικανότητας στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος. Σημαντικές σχετικές δράσεις έχουν περιληφθεί και στο ΣΑΑ.

Όραμα της Κύπρου είναι να γίνει μια κοινωνία της Πληροφορίας βασισμένη σε σύγχρονες τεχνολογίες, δεξιότητες και υποδομές, στο πλαίσιο του εθνικού στόχου να καθιερωθεί ως περιφερειακός ψηφιακός κόμβος. Για την επίτευξη αυτού του φιλόδοξου στόχου, το κράτος προωθεί τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών και τις Διαστημικές τεχνολογίες σε όλα τα επίπεδα της ζωής της χώρας. Η χρήση των διαστημικών τεχνολογιών, παράλληλα με μια δομημένη στρατηγική, αποτελεί υψηλή προτεραιότητα στην πολιτική ατζέντα της Κύπρου, καθώς αυτές οι τεχνολογίες μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στην προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας και στην ανάπτυξη της αριστείας. Στο πλαίσιο αυτό, το Υπουργικό Συμβούλιο έχει πρόσφατα εγκρίνει την Εθνική Στρατηγική Διαστήματος 2022-2027 η οποία αναλύει την υφιστάμενη κατάσταση στην Κύπρο σε θέματα Τεχνολογιών Διαστήματος και αναδεικνύει τις προοπτικές που δίνει η περαιτέρω ανάπτυξη των τεχνολογιών διαστήματος για την κυπριακή κοινωνία.

Πράσινη Μετάβαση – Ενέργεια και Κλίμα

Η πράσινη μετάβαση αποτελεί βασική προτεραιότητα της στρατηγικής κατεύθυνσης της ΕΕ. Η κρίση που προκάλεσε η παράνομη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει επιταχύνει την ανάγκη για τις χώρες της ΕΕ να επανεξετάσουν την στρατηγική τους για ενεργειακή ασφάλεια, μέσα από εναλλακτικές αξιόπιστες επιλογές. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΕ έχει ανακοινώσει ήδη την νέα αναπτυξιακή της πολιτική με στόχο την κλιματική ουδετερότητα, την Πράσινη Συμφωνία, καθώς και το πρόγραμμα RePowerEU, νέα συνιστώσα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με τελικό στόχο την ενεργειακή ανεξάρτηση από τις υφιστάμενες πηγές ενέργειας. Η Κύπρος, μέσω των ενεργειακών της πόρων, μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στην ενεργειακή αυτονομία της ΕΕ.

Η Κύπρος προωθεί μέσω του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας επενδυτικά έργα και μεταρρυθμίσεις με άμεση συμβολή στην επίτευξη της πράσινης μετάβασης σε ποσοστό 41% των συνολικών δαπανών του Σχεδίου. Παράλληλα, η πράσινη ανάπτυξη αποτελεί βασικό παράμετρο στην αξιοποίηση των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής, με κατανομή 45% των πόρων της. Πέραν της άμεσης συμβολής της στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην επίτευξη των στόχων για κλιματική ουδετερότητα στη βάση των κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η προώθηση της πράσινης ανάπτυξης αναμένεται να συμβάλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και επιχειρηματικών ευκαιριών. Η νέα Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την οικονομία «Όραμα 2035» θέτει με τη σειρά της την πράσινη οικονομία ως βασικό άξονα για την ανάπτυξη της οικονομίας.

Κύριοι στόχοι όσον αφορά την ενέργεια είναι η διασφάλιση οικονομικά προσιτής ενέργειας από το σύνολο του πληθυσμού, η πράσινη μετάβαση στην παραγωγή ηλεκτρισμού και των μεταφορών, και η αξιοποίηση των υδρογονανθράκων. Οι προτεραιότητες για το περιβάλλον αφορούν στη συμβολή για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στην προστασία έναντι περιβαλλοντικών πιέσεων και κινδύνων για την υγεία και την ευημερία των πολιτών, καθώς και στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας και διαχείρισης αποβλήτων.

Μέσα από τις προαναφερθείσες στρατηγικές προκύπτει η ανάγκη προώθησης επενδύσεων σε πράσινες τεχνολογίες και προϊόντα, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και εν γένει, της μείωσης των εκπομπών

αερίου του θερμικότητας σε όλους τους τομείς. Προκύπτει παράλληλα η ανάγκη προώθησης της έξυπνης και βιώσιμης κινητικότητας, καθώς και επενδύσεων στους τομείς της διαχείρισης αποβλήτων και της προώθησης της κυκλικής οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να επιδιωχθεί η υλοποίηση του εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού για τη μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία, η οποία καταγράφεται μέσα από το **Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 2021-2030**. Μέσω του ΕΣΕΚ προωθούνται, μεταξύ άλλων, σημαντικές πολιτικές, μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών και της διαχείρισης αποβλήτων. Αντίστοιχα, σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, σημαντική παραμένει και η υλοποίηση της **Εθνικής Στρατηγικής για την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή**, αναπτύσσοντας τις κατάλληλες πολιτικές στους τομείς της γεωργίας, του τουρισμού, της ενέργειας, των υποδομών, των υδάτων, της βιοποικιλότητας, των δασών, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, της δημόσιας υγείας, των εδαφών και των παράκτιων ζωνών.

(α) Ενέργεια

Η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της περαιτέρω διεύθυνσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδιαίτερα της ηλιακής ενέργειας, αποτελούν βασικές βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες στο πλαίσιο της υλοποίησης των μέτρων του ΕΣΕΚ. Επιπλέον, το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ θα περιλαμβάνει Στρατηγική για το Υδρογόνο και Χρονοδιάγραμμα για την Αποθήκευση Ενέργειας. Οι δράσεις αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις τόσο στους κλιματικούς στόχους, όσο και στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, ένεκα της συνεπαγόμενης μείωσης της δαπάνης για τα εισαγόμενα πετρελαιοειδή.

Η εντατικοποίηση και ενίσχυση των μέτρων στήριξης για ενεργειακές αναβαθμίσεις τόσο στον δημόσιο τομέα και τις τοπικές αρχές όσο και στις επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά, σε συνδυασμό με τα νέα σχέδια στήριξης, αναμένεται ότι θα επιφέρουν εξοικονομήσεις στο κόστος ενέργειας για τους πολίτες και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η εξασφάλιση πρόσβασης από το σύνολο του πληθυσμού σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και φιλική προς το περιβάλλον ενέργεια. Για τον σκοπό αυτό και την περαιτέρω διεύθυνση των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα της χώρας, καθίσταται αναγκαία η προώθηση των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων και των αναγκαίων επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης και εφαρμογής νέων τεχνολογιών και συστημάτων αποθήκευσης της ενέργειας από ΑΠΕ.

Η ανάπτυξη και αξιοποίηση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου, καθώς και η δημιουργία υποδομών εισαγωγής, αποθήκευσης και επαναεροφοίτησης υδρογονανθράκων φυσικού αερίου (LNG) και η ανάπτυξη του εσωτερικού δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου, αποκτούν αυξημένη βαρύτητα ως στόχοι ενόψει των επιπτώσεων του πολέμου της Ουκρανίας που κατέδειξε την ανάγκη για ενεργειακή ασφάλεια και διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας.

Πρόσθετα, η άρση της ενεργειακής απομόνωσης της Κύπρου με τη δημιουργία υποδομών για τη διασύνδεση της με τα διευρωπαϊκά δίκτυα ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου παρέχει δυνατότητες διασυννοριακού εμπορίου, μείωσης στο κόστος παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και περαιτέρω αύξηση της ηλεκτροπαραγωγής μέσω ΑΠΕ. Σημαντική στο πλαίσιο αυτό, είναι η υλοποίηση του έργου ηλεκτρικής διασύνδεσης των συστημάτων Ισραήλ, Κύπρου και Ελλάδας (Κρήτης) «EuroAsia Interconnector».

(β) Βιώσιμες Μεταφορές

Αυξανόμενη προτεραιότητα πλέον για την προώθηση της πράσινης ανάπτυξης και κλιματικής ουδετερότητας αποτελεί η ταχεία υλοποίηση της μετάβασης στη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα. Σημαντική είναι η επίσπευση υλοποίησης των μέτρων τα οποία εμπίπτουν στα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, περιλαμβανομένων των υποδομών και της εφαρμογής έξυπνων συστημάτων στα μέσα μαζικής μεταφοράς, ώστε να διευκολύνεται η διακίνηση τόσο των πεζών, όσο και των ποδηλατιστών. Απαραίτητη θεωρείται και η υλοποίηση των προωθούμενων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων μέσω του ΣΑΑ και του «Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ» για τη δημιουργία της αναγκαίας υποδομής φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων και εν γένει, την προώθηση της ηλεκτροκίνησης.

(γ) Προστασία έναντι περιβαλλοντικών πιέσεων και κινδύνων

Απαραίτητος είναι ο έλεγχος και η εφαρμογή όλου του φάσματος της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, διασφαλίζοντας την προστασία των πολιτών από κινδύνους για την υγεία και την ευημερία τους, που προέρχονται από περιβαλλοντική υποβάθμιση. Στα πλαίσια αυτά οι αυστηροί έλεγχοι της ποιότητας του πόσιμου νερού και της διατήρησης άριστης ποιότητας νερών κολύμβησης, της βελτίωση της ποιότητας του αέρα και της μείωσης των επιπτώσεων των βλαβερών χημικών ουσιών είναι απαραίτητοι.

(δ) Διαχείριση Αποβλήτων

Η διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων προωθείται στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας, η οποία συνάδει με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, συμβάλλοντας παράλληλα στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου που παράγονται από τα απόβλητα και την ταφή τους. Το νέο [Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων \(ΣΔΔΑ\) 2022-2028](#) καθορίζει το πλαίσιο των δράσεων και των συγκεκριμένων μέτρων που θα εφαρμοστούν την επόμενη εξαετία στον τομέα διαχείρισης δημοτικών αποβλήτων. Κύριος στόχος του ΣΔΔΑ είναι η μετατόπιση του κέντρου βάρους από την ταφή των αποβλήτων ως την κύρια μέθοδο διαχείρισης, προς την ανάπτυξη μιας κυκλικής οικονομίας με αποδοτική αξιοποίηση των αποβλήτων ως πόρο. Αναγκαία είναι και η συνέχιση εφαρμογής του [Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ενίσχυση της Κυκλικής Οικονομίας 2021-2027](#) το οποίο περιλαμβάνει μέτρα πολιτικής και συγκεκριμένες δράσεις για την ανάδειξη, προώθηση και ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας στην Κύπρο.

(ε) Διαχείριση Υδάτινων Πόρων

Η αντιμετώπιση της λειψυδρίας και η καλύτερη διαχείριση των υδάτινων πόρων αποτελούν προτεραιότητα σε μια εποχή όπου παρατηρούνται συνεχώς λιγότερες ποσότητες βροχής και αυξημένες ανάγκες σε νερό. Η διασφάλιση της επάρκειας καλής ποιότητας νερού για τις τωρινές αλλά και μελλοντικές ανάγκες απαιτεί τη λήψη μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μέτρων που σχετίζονται με τη μείωση της σπατάλης, συγκράτηση της ζήτησης και αύξηση των διαθέσιμων ποσοτήτων νερού. Στο πλαίσιο αυτό, αναγκαία είναι η συνέχιση υλοποίησης των μέτρων και δράσεων της [Στρατηγικής για τη Διαχείριση των Υδάτων και την Αντιμετώπιση της Ανομβρίας](#) που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο το 2019.

Σημαντική συμβολή θα έχει επίσης η εδραίωση μιας μακροχρόνιας κυβερνητικής πολιτικής που θα περιλαμβάνει υδατικά έργα υποδομών αποχέτευσης, ύδρευσης, χρήσης ανακυκλωμένου νερού, άρδευσης καθώς και άλλα υδατικά έργα. Το [Εθνικό Επενδυτικό Πλάνο Υδατικών Έργων](#) που έχει ετοιμαστεί για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να οριστικοποιηθεί και να εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο ώστε να προωθηθεί η υλοποίηση των εν λόγω έργων.

Έρευνα, Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα

Η ενίσχυση του τομέα της Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ) μπορεί να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στη διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας της χώρας αφού συμβάλει στην ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων, στην επιτάχυνση ανάπτυξης νέων προϊόντων, τεχνολογιών και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας και στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτόμου επιχειρηματικότητας. Η ανάπτυξη του οικοσυστήματος της Ε&Κ συμβάλει επίσης στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων και στην ανάπτυξη περιφερειακών και διεθνών συνεργασιών που στοχεύουν στην εμπορική αξιοποίηση της επιστημονικής τεχνολογίας και των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί σημαντική ώθηση στον τομέα της Ε&Κ στην Κύπρο, που ως αποτελέσματα είχε την καταγραφή σημαντικής προόδου και επιτυχιών στον τομέα αυτό. Οι δυνατότητες που υπάρχουν για περαιτέρω ανάπτυξη είναι ορατές και στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για τη συνέχιση των επενδύσεων της χώρας στην Ε&Κ, ενώ η αύξηση της συμβολής του ιδιωτικού τομέα κρίνεται πολύ σημαντική. Οι νέες πολιτικές που προωθήθηκαν από την Κυβέρνηση αναμένεται να δώσουν περαιτέρω ώθηση. Η λειτουργία του νέου Κεντρικού Γραφείου Μεταφοράς Γνώσης

του ΙΔΕΚ αποτελεί μια πολύ σημαντική προσθήκη στο κυπριακό οικοσύστημα Ε&Κ αφού θα παρέχει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών υποστήριξης μεταφοράς γνώσης προς όλους τους φορείς του εθνικού οικοσυστήματος καινοτομίας. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η ολοκλήρωση και υλοποίηση της **Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας** - και του Σχεδίου Δράσης της - που θα υποστηρίζεται από εργαλεία πολιτικής για την υποστήριξη του οικοσυστήματος της Ε&Κ και για την ενίσχυση της διασύνδεσης μεταξύ των φορέων χάραξης και υλοποίησης της πολιτικής. Η επιτυχής υλοποίηση του **Εθνικού Πλαισίου Ε&Κ**, τα σχέδια χρηματοδότησης για την υποστήριξη των οργανισμών που εκτελούν δραστηριότητες Ε&Κ σχετικά με τεχνολογίες πολλαπλής χρήσης, η διαμόρφωση οικονομικών και μη οικονομικών κινήτρων για την προσέλκυση επενδύσεων από τον ιδιωτικό τομέα και επιχειρήσεων καινοτομίας και υψηλής τεχνολογίας από το εξωτερικό, καθώς και η εισαγωγή νέων πολιτικών που θα ενθαρρύνουν την αξιοποίηση των εθνικών ερευνητικών υποδομών από την επιχειρηματική και ερευνητική κοινότητα αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στην ενίσχυση του τομέα. Σημαντική είναι επίσης η λειτουργία και περαιτέρω ανάπτυξη των 7 Κέντρων Αριστείας στην Κύπρο, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Οι πιο πάνω πολιτικές συμβάλουν στον μετριασμό του φαινομένου «μετανάστευσης μυαλών» (brain drain), του οποίου όμως η αντιμετώπιση απαιτεί την εφαρμογή επιπρόσθετων δράσεων.

Η προώθηση και ενίσχυση της **επιχειρηματικότητας** και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των κυπριακών επιχειρήσεων αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για την κυβέρνηση. Την ανάγκη ενίσχυσης της δυναμικής ανάπτυξης των κυπριακών επιχειρήσεων αλλά και των μεταξύ τους συμπράξεων και αλληλεπίδρασης, αναδεικνύει και η 2η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Σημαντική για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι η αναθεώρηση του Περί Εταιρειών Νόμου που θα προσφέρει πιο σαφές περιεχόμενο του νόμου και θα βοηθήσει στην πρακτική εφαρμογή του. Η στήριξη της τεχνολογικής αναβάθμισης των επιχειρήσεων, η ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων και η προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου έχουν αναδειχθεί ως βασικές ανάγκες. Προγράμματα που στοχεύουν στην ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μέσω εξατομικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών θα βοηθήσουν σημαντικά στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και στην αύξηση της παραγωγικότητας. Σημαντική είναι και η προώθηση και στήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, η οποία μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πράσινη μετάβαση. Πρωτοβουλίες που προωθούν την ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας στην κοινωνία και στο σχολικό περιβάλλον, είναι σημαντικές.

Εξίσου σημαντική είναι και η διευκόλυνση παραγωγικών επενδύσεων από επιχειρήσεις του εξωτερικού. Η υλοποίηση της «**Στρατηγικής για την Προέλκυση Εταιρειών για Δραστηριοποίηση ή/και Επέκταση των Δραστηριοτήτων τους στην Κύπρο**», η οποία περιλαμβάνει σειρά δράσεων και μεταρρυθμίσεων σε διάφορους τομείς παρέμβασης, από την βελτιστοποίηση των διαδικασιών εξασφάλισης αδειών παραμονής και εργασίας για το εξειδικευμένο προσωπικό από τρίτες χώρες έως την ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών για τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενισχύουν την ελκυστικότητα της Κύπρου ως προορισμό επενδύσεων και ανάπτυξης δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Η ενίσχυση της διαθεσιμότητας και της **πρόσβασης των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση** και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καινοτόμων και νεοφυών, αλλά και αυτοεργοδοτούμενων αποτελεί μια από τις σημαντικές προτεραιότητες. Έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη και διάθεση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, με σημαντική εξέλιξη την συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων για τη δημιουργία του Κυπριακού Ταμείου Χρηματοδότησης Μετοχικού Κεφαλαίου (Equity Fund) καθώς και την εξασφάλιση ειδικής τεχνικής βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ετοιμασία Οδικού Χάρτη (roadmap) για τη σύσταση του Φορέα Ανάπτυξης Επιχειρήσεων (National Promotional Agency).

Επιπλέον, ιδιαίτερης σημασίας είναι η εφαρμογή της **Εθνικής Στρατηγικής για την Προώθηση του Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού στην Κύπρο**, η οποία θα αναβαθμίσει τις χρηματοοικονομικές γνώσεις των πολιτών, ξεκινώντας από την σχολική ηλικία, με στόχο την προστασία τους από προκλήσεις και κινδύνους, με έκδηλο θετικό αντίκτυπο στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της χώρας.

Διεύρυνση παραγωγικής βάσης, ενίσχυση συγκριτικών πλεονεκτημάτων οικονομίας

Η στήριξη των τομέων στους οποίους η Κύπρος παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα ή μπορεί δυναμικά να αναπτύξει νέα έχουν χαρτογραφηθεί μέσα από τη Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την Οικονομία «Όραμα 2035». Η υλοποίηση δημόσιων επενδύσεων και η κινητοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων μέσω της παροχής κινήτρων και άλλων μορφών στήριξης προς τον ιδιωτικό τομέα, θα πρέπει να προσανατολίζεται πλέον στις νέες κατευθύνσεις που θέτει η Μακροπρόθεσμη Στρατηγική λαμβάνοντας υπόψη τις δημοσιονομικές συνθήκες και τις τρέχουσες τομεακές εξελίξεις. Ως εκ τούτου, ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στις ακόλουθες πολιτικές:

(α) Πρωτογενής Τομέας

Η ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού γεωργικού τομέα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαφοροποίηση της οικονομίας και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητάς της. Προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν για την αξιοποίηση της αγρο-τεχνολογίας και την προώθηση και ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ της επιχειρηματικής κοινότητας του τομέα με στόχο την ενίσχυση των συνεργειών. Η συνεργασία των φορέων του γεωργικού τομέα με ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης και άλλων ερευνητικών κέντρων είναι επίσης πολύ σημαντική αφού μέσω αυτής θα επιτευχθεί η αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και κατ' επέκταση η βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας. Η ποιοτική ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας, της υδατοκαλλιέργειας και της βιοκαλλιέργειας, μέσα από την αποτελεσματική αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων (εθνικών και ευρωπαϊκών) μέτρων στήριξης απέκτησε αυξημένη βαρύτητα λόγω της ανάγκης για ενίσχυση της εσωτερικής κατανάλωσης και ζήτησης κυπριακών προϊόντων που επέφεραν οι πρόσφατες προκλήσεις. Για το σκοπό αυτό απαραίτητη είναι η εισαγωγή και χρήση νέων τεχνολογιών και η εφαρμογή καινοτομιών, καθώς επίσης και η υλοποίηση του «Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης» και του επιχειρησιακού προγράμματος «Θάλασσα, Αλιεία και Υδατοκαλλιέργεια 2021-2027». Η κατοχύρωση της προέλευσης προϊόντων και η βελτίωση της σήμανσης των γεωργικών προϊόντων μέσα από την αναδιοργάνωση των διαδικασιών τυποποίησης και εμπορίας στοχεύει στην περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην προώθηση της αειφόρου παραγωγής τροφίμων. Η αξιοποίηση της αδρανούς γης στα ορεινά και ημιορεινά, με στόχο την αύξηση παραγωγής γεωργικών προϊόντων που σήμερα εισάγονται θα πρέπει να μελετηθεί, ενώ για τη βελτίωση της παραγωγικότητας αλλά και ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα, σημαντική είναι και η ενθάρρυνση νέων συνεργατικών σχημάτων στο πρότυπο των συνεταιριστικών μοντέλων άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

(β) Δευτερογενής Τομέας

Η στήριξη του δευτερογενούς τομέα και ιδιαίτερα η ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού κλάδου ελαφριάς παραγωγής με επικέντρωση σε τομείς πράσινης τεχνολογίας (π.χ. ΑΠΕ/ηλιακής ενέργειας), γεωργικής τεχνολογίας (π.χ. βιομηχανία τροφίμων και άλλων προϊόντων γεωργικής προέλευσης) κ.α μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της χώρας. Σημαντική παραμένει επίσης η στήριξη για μετάβαση της κυπριακής βιομηχανίας σε μία πράσινη οικονομία, μέσα από την προώθηση της κυκλικής οικονομίας και την υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία που εγκρίθηκε από το Υ.Σ. τον Ιούνιο 2021. Αναγκαία είναι και η υλοποίηση της Νέας Βιομηχανικής Πολιτικής 2019-2030 που στόχο έχει την ανάπτυξη μιας ευέλικτης, έξυπνης και τεχνολογικά ανεπτυγμένης βιώσιμης και ανταγωνιστικής κυπριακής βιομηχανίας, με ενισχυμένη συμμετοχή στο ΑΕΠ και με κύρια αποστολή την ανάπτυξη μοναδικών και καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας. Για την προαγωγή της κυπριακής βιομηχανίας θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη ψηφιακών και άλλων σύγχρονων δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού για κάλυψη των εξειδικευμένων αναγκών του τομέα αυτού. Στήριξη θα πρέπει να δοθεί και για την αύξηση της αναγνωρισιμότητας των κυπριακών προϊόντων μέσω της Οικονομικής Διπλωματίας.

(γ) Τριτογενής Τομέας

Το νέο αναπτυξιακό μοντέλο για την κυπριακή οικονομία έρχεται να ενισχύσει περαιτέρω το συγκριτικό πλεονέκτημα της Κύπρου στον τομέα των υπηρεσιών, δίνοντας έμφαση στους τομείς υψηλής τεχνολογίας,

μέσω της προσέλκυσης διεθνών εταιρειών για μεταφορά των δραστηριοτήτων τους στην Κύπρο. Ο τομέας των επαγγελματικών υπηρεσιών, ο οποίος αποφέρει σημαντικό μέρος των εξαγωγών της Κύπρου, θα πρέπει να προωθηθεί περαιτέρω με στόχο τον εκσυγχρονισμό, την ανάπτυξη και την επέκτασή του σε νέους τομείς και αγορές. Η διεύρυνση της παραγωγικής βάσης υπηρεσιών θα πρέπει να περιλάβει επίσης την ανάπτυξη και εξαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης του τομέα της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (Fintech). Υποβοηθητική θα είναι και η αξιοποίηση του νέου θεσμικού πλαισίου για τη διαχείριση των επενδυτικών ταμείων, η διασφάλιση των υφιστάμενων και η διεύρυνση της βάσης των συμφωνιών στον τομέα της αποφυγής διπλής φορολογίας, η προώθηση της Κύπρου ως διεθνούς επιχειρηματικού κέντρου και η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός του νομικού, θεσμικού και φορολογικού πλαισίου. Παράλληλα, στο νέο περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, ιδιαίτερης σημασίας είναι η επιτάχυνση της προσπάθειας ενίσχυσης των θεσμών και μηχανισμών ελέγχου ώστε να θωρακιστεί ο τομέας και να εξασφαλιστεί η ομαλή του ανάπτυξη.

Η διαφοροποίηση και διεύρυνση του τουριστικού τομέα και η παροχή ενός βελτιωμένου ποιοτικά, πιο προσβάσιμου, πιο πράσινου και πιο ψηφιακού και ανταγωνιστικότερου τουριστικού προϊόντος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αναδιάρθρωση της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, η υλοποίηση της **Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού 2030** παραμένει μεσοπρόθεσμος/ μακροπρόθεσμος στόχος, με επικέντρωση στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την διεύρυνση των αγορών και την αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τομέα. Η υλοποίηση της νέας Στρατηγικής θα διασφαλίσει την καθιέρωση της Κύπρου ως ενός ολόχρονου, ποιοτικού, ψηφιακά έξυπνου, περιβαλλοντικά φιλικού και κοινωνικά ωφέλιμου τουριστικού προορισμού. Καίριας σημασίας παραμένει η προσπάθεια ενίσχυσης της αεροπορικής συνδεσιμότητας της Κύπρου με τη σύναψη στρατηγικών συνεργασιών με αεροπορικές εταιρείες και γειτονικές χώρες.

Η **ενίσχυση του τομέα της ναυτιλίας** παραμένει ιδιαίτερα σημαντική. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα καθώς και της θαλάσσιας ασφάλειας, της περαιτέρω ανάπτυξης του κυπριακού νηολογίου και του ναυτιλιακού συμπλέγματος της Κύπρου, αλλά και στην υλοποίηση της στρατηγικής προβολής που αναμένεται να συμβάλουν στην ενίσχυση της διεθνούς αναγνώρισης της κυπριακής σημαίας. Μεσοπρόθεσμο στόχο αποτελεί η περαιτέρω προώθηση της διατήρησης και βιώσιμης χρήσης των θαλάσσιων και των θαλάσσιων πόρων μέσω της υιοθέτησης μέτρων για την καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης και της υλοποίησης των σχετικών νομοθεσιών της ΕΕ και των ΗΕ. Παράλληλα, η ανάγκη ενίσχυσης της συνδεσιμότητας της Κύπρου έχει αναδειχθεί μέσα από τις επιπτώσεις της πανδημίας ως αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της οικονομίας. Προς την κατεύθυνση αυτή, κρίνεται αναγκαία η υλοποίηση της **Μακροχρόνιας Εθνικής Στρατηγικής για την Κυπριακή Ναυτιλία "SEA Change 2030"**, η οποία επικεντρώνεται στη διασφάλιση της αειφορίας, της εξωστρέφειας και της προσαρμοστικότητας της κυπριακής ναυτιλίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΔΗΛΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Τα προηγούμενα χρόνια, η δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης είχε πετύχει τη δημοσιονομική προσαρμογή ισορροπώντας τις βραχυχρόνιες κυκλικές διακυμάνσεις με τους μακροχρόνιους στόχους βιωσιμότητας, προστατεύοντας ταυτόχρονα, τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Λόγω όμως των γεωπολιτικών εξελίξεων, κύρια προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα αποτελεί ο περιορισμός των οικονομικών επιπτώσεων, χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο τα δημόσια οικονομικά.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Η διασφάλιση της δημοσιονομικής σταθερότητας αποτελεί σημαντικό παράγοντα πάνω στον οποίο μπορεί να κτιστεί και να ευημερήσει μακροπρόθεσμα μια οικονομία και οι πολίτες της. Ο περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμος του 2014 (ο «Νόμος»), καλύπτει όλο το νομικό και θεσμικό πλαίσιο της δημοσιονομικής πολιτικής και παράλληλα ενσωματώνει όλες τις βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις στον τομέα των δημοσίων οικονομικών. Επίσης ενσωματώνει Ευρωπαϊκές Οδηγίες/Κανονισμούς/Συνθήκες, και προνοεί για τη διαχείριση και αξιολόγηση των δημοσίων επενδύσεων στη βάση βέλτιστων πρακτικών και μεθοδολογιών, το στρατηγικό σχεδιασμό από τα υπουργεία/υφυπουργεία/υπηρεσίες και την αξιολόγηση και διαχείριση των δημοσιονομικών κινδύνων.

Μεταξύ άλλων, ο Νόμος προβλέπει τη σύνδεση του προϋπολογισμού με τις στρατηγικές επιδιώξεις των Υπουργείων/Υφυπουργείων και κατ'επέκταση των προτεραιοτήτων της κυβερνητικής πολιτικής. Συγκεκριμένα στον Νόμο περιλαμβάνεται πρόνοια που αφορά την υποχρέωση για την ετοιμασία Στρατηγικού Σχεδίου από κάθε οντότητα της Κεντρικής Κυβέρνησης.

Στα Στρατηγικά Σχέδια περιγράφονται οι στρατηγικές επιδιώξεις του κάθε υπουργείου/υφυπουργείου, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις προτεραιότητες πολιτικής της Κυβέρνησης (Κυβερνητική Στρατηγική). Με βάση αυτές τις στρατηγικές επιδιώξεις τα Τμήματα/Υπηρεσίες/Διευθύνσεις κάθε Υπουργείου/Υφυπουργείου καθορίζουν τους στόχους και τις δραστηριότητες για επίτευξη των στρατηγικών τους επιδιώξεων. Στα Στρατηγικά Σχέδια περιλαμβάνονται επίσης δείκτες επίδοσης για τους στόχους και δείκτες απόδοσης για τις δραστηριότητες. Τα Στρατηγικά Σχέδια συνδέονται άμεσα με τον Προϋπολογισμό στη Βάση Δραστηριοτήτων (ΠΒΔ), αφού όλες οι δαπάνες του ΠΒΔ κατανέμονται στους Στόχους και Δραστηριότητες που περιγράφονται στα Στρατηγικά Σχέδια.

Σημειώνεται ότι, ένεκα αδυναμίας του αναδόχου της σύμβασης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του για ανάπτυξη/παράδοση του νέου μηχανογραφικού συστήματος «ERP», το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας (Αναθέτουσα Αρχή) έχει προχωρήσει με τερματισμό της σχετικής σύμβασης. Ως εκ τούτου, αναστέλλεται ο προγραμματισμός για την ετοιμασία του Προϋπολογισμού του 2024 και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΜΔΠ) 2024-2026 στη Βάση Δραστηριοτήτων. Το Υπουργείο Οικονομικών βρίσκεται σε συνεννόηση με το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας με σκοπό την εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων, ώστε να καταστεί δυνατή η ετοιμασία του ΠΒΔ το συντομότερο δυνατό.

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - 2022

Μετά την πανδημία του κορωνοϊού και τη σταδιακή ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας που ξεκίνησε το 2021, ο πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας δημιούργησε νέες προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων των υψηλών τιμών της ενέργειας και της περαιτέρω διατάραξης των αλυσίδων εφοδιασμού.

Παρά τη σημαντική αυτή γεωπολιτική αστάθεια και αβεβαιότητα, η κυπριακή οικονομία επέδειξε αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα το 2022, επιτυγχάνοντας οικονομική ανάπτυξη 5,6%, ξεπερνώντας τις προσδοκίες. Το θετικό αυτό αποτέλεσμα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις καλύτερες από τις αναμενόμενες επιδόσεις του τομέα του τουρισμού και στη συνεχή επέκταση των εξαγωγών σε άλλους τομείς υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα, στον τομέα του τουρισμού, τα έσοδα ανήλθαν στο 91% των προ πανδημίας επιπέδου και αναμένεται να καλύψουν το υπόλοιπο μέρος το 2023.

Η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε το 2022 κατά 7,7% σε πραγματικούς όρους, η δημόσια κατανάλωση κατά 3,5% και οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου κατά 6,6%. Οι εισαγωγές σε πραγματικούς όρους αυξήθηκαν το 2022 με ρυθμό 19,5% λόγω της αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Οι εξαγωγές αυξήθηκαν σημαντικά με ρυθμό 14,3% αντανakλώντας τη σημαντική αύξηση των αφίξεων τουριστών.

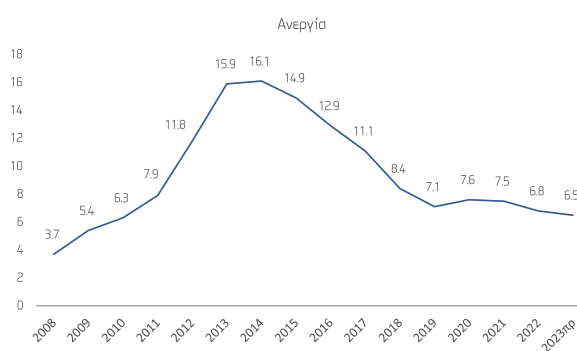
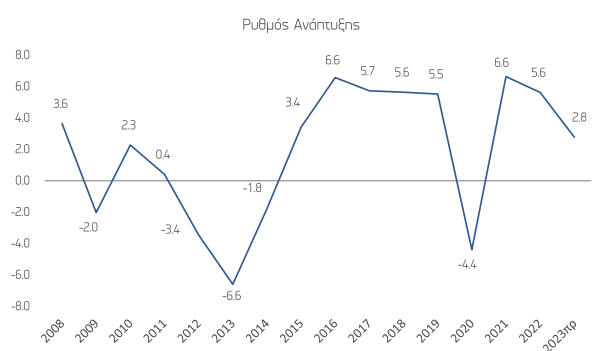
Από τομεακή άποψη, θετική ανάπτυξη σημειώθηκε σχεδόν σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ειδικά στους ακόλουθους: “Ενημέρωση και επικοινωνία”, “Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης”, “Χονδρικό και λιανικό εμπόριο”, “Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών”, και “Μεταφορές και αποθήκευση”. Ο μόνος τομέας που παρουσίασε μείωση ήταν οι “Κατασκευές”.

Ως συνέπεια της ανάκαμψης της οικονομίας, καταγράφηκε μείωση του ποσοστού ανεργίας στο 6,8% του εργατικού δυναμικού το 2022, έναντι 7,5% το 2021.

Όσον αφορά τα επίπεδα τιμών, ο πληθωρισμός αυξήθηκε με ποσοστό ύψους 8,1% κατά μέσο όρο το 2022, κυρίως λόγω των τιμών των ενεργειακών προϊόντων και των τροφίμων.

Πίνακας: Κύριοι Μακροοικονομικοί Δείκτες

% μεταβολή	2020	2021	2022	2023ηρ
Πραγματικό ΑΕΠ	-4,4	6,6	5,6	2,8
ΕνΔΤΚ	-1,1	2,3	8,1	3,2
Απασχόληση (άτομα)	-1,1	1,2	2,9	1,0
Ανεργία (ΕΕΔ)	7,6	7,5	6,8	6,5

ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - 2023

Το 2023, η οικονομία αναμένεται να παρουσιάσει επιβράδυνση λόγω του εξαιρετικά αβέβαιου εξωτερικού οικονομικού περιβάλλοντος.

Η Κύπρος ξεκινά το 2023 από υψηλή βάση και η ανάπτυξη θα υποστηριχθεί κυρίως από την εγχώρια ζήτηση και σε μικρότερο βαθμό από την εξωτερική ζήτηση. Οι επενδύσεις θα ενισχυθούν με την υλοποίηση ενός σημαντικού αριθμού έργων που περιλαμβάνονται στο εθνικό ΣΑΑ, τα οποία θα έχουν αντίκτυπο στην ανάπτυξη την περίοδο 2023-2026 και κυρίως το 2024-2025.

Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο που ετοιμάστηκε από το Υπουργείο Οικονομικών, η κυπριακή οικονομία το 2023 αναμένεται να παρουσιάσει **ανάπτυξη** γύρω στο 2,8%.

Για το 2023, ο **πληθωρισμός (ΕνΔΤΚ)** αναμένεται να μειωθεί στο 3,2%, κυρίως λόγω της μείωσης στις διεθνείς τιμές του πετρελαίου.

Το ποσοστό **ανεργίας** το 2023 αναμένεται να σημειώσει μείωση και να κυμανθεί γύρω στο 6,5% του εργατικού δυναμικού από 6,8% τον προηγούμενο χρόνο.

ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Μεσοπρόθεσμα, οι προοπτικές της οικονομίας παραμένουν θετικές με την οικονομία να αναμένεται να καταγράψει σχετικά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η αναμενόμενη βελτίωση του ρυθμού βασίζεται κυρίως στην ανάκαμψη από την εγχώρια ζήτηση και την εξωτερική ζήτηση, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Η συνεχιζόμενη εισροή ξένων εταιρειών, οι οποίες έχουν κυρίως εξαγωγικό προσανατολισμό στον τομέα του ICT, καθώς και η ανάκαμψη των τουριστικών εσόδων στα προ της πανδημίας επίπεδα θα βοηθήσουν στην βελτίωση των εξαγωγών.

Από πλευράς πραγματικής οικονομίας, σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, το 2024 ο **ρυθμός ανάπτυξης** προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 3,0%, ενώ για τα έτη 2025 και 2026 υπολογίζεται στο 3,1% και 3,2% αντίστοιχα.

Ο **πληθωρισμός (ΕΔΤΚ)** για το 2024 προβλέπεται να μειωθεί από τα επίπεδα του 2023 και να κυμανθεί στο 2,5%, ενώ για τα έτη 2025-2026 υπολογίζεται στο 2,0% αντίστοιχα.

Το ποσοστό **ανεργίας** αναμένεται να μειωθεί γύρω στο 5,8% το 2024, ακολούθως το 2025 να περιορισθεί στο 5,3% και το 2026 να μειωθεί περαιτέρω στο 5,0%.

Στο **Παράρτημα I** παρουσιάζεται Πίνακας με τους κυριότερους μακροοικονομικούς δείκτες της κυπριακής οικονομίας για τα έτη 2018 έως 2026.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Η Κυπριακή Δημοκρατία στο παρόν στάδιο βρίσκεται στο προληπτικό μέρος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, όπου θα πρέπει να τηρείται ο κανόνας του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Ισοζυγίου, όπου για την Κύπρο αυτό εξυπακούει ισοσκελισμένο διαρθρωτικό ισοζύγιο. Επίσης, εφαρμόζονται οι πρόνοιες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου της Ε.Ε. που αφορά τον έλεγχο των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών-μελών της Ε.Ε.. Αυτό συνεπάγεται ότι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να εκδίδει, όπως και για κάθε κράτος μέλος, Συστάσεις για λήψη μέτρων από την Κυπριακή Δημοκρατία. Επίσης γίνεται έλεγχος για τυχόν ύπαρξη μακροοικονομικών ανισορροπιών (Macroeconomic Imbalances Procedure).

Περαιτέρω, το Σχέδιο Δημοσιονομικού Προγράμματος (Draft Budgetary Plan) της Κυπριακής Δημοκρατίας εξετάζεται, σε ετήσια βάση, ενδελεχώς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη δυνατότητα έκδοσης δημόσιων εισηγήσεων από την Επιτροπή για τυχόν τροποποίηση του σε περίπτωση που αποκλίνει από τις δεσμεύσεις της Δημοκρατίας έναντι των προνοιών του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Σημειώνεται ότι, η Κυπριακή Δημοκρατία σύμφωνα με το κοινοτικό κεκτημένο τίθεται αυτόματα κάτω από τη λεγόμενη μεταπρογραμματική εποπτεία ("Post Programme Surveillance"), μέχρι να αποπληρωθεί τουλάχιστον το 75% του δανείου που έλαβε από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Η εποπτεία διεξάγεται σε εξαμηνιαία βάση και αξιολογεί τη δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική πολιτική της χώρας, τυχόν ανάκληση μέτρων που έχουν εισαχθεί στα πλαίσια του Προγράμματος και τη δυνατότητα για αποπληρωμή της χρηματοδότησης.

Λόγω των σημαντικών επιπτώσεων του κορωνοϊού στα δημόσια οικονομικά της Ε.Ε., έχει τεθεί σε εφαρμογή η γενική πρόνοια διαφυγής ("General Escape Clause") του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης για τουλάχιστον μέχρι το 2023, σύμφωνα με την οποία, επιτρέπεται παρέκκλιση από τις πρόνοιες του Συμφώνου λόγω ενός ασυνήθιστου γεγονότος εκτός του ελέγχου ενός ή περισσότερων κρατών μελών και το οποίο έχει σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο.

Για το 2024, σύμφωνα με τις δημοσιονομικές κατευθύνσεις της Επιτροπής, οι δημοσιονομικές πολιτικές θα πρέπει να στοχεύουν στη διασφάλιση της μεσοπρόθεσμης βιωσιμότητας του χρέους, καθώς και στην αύξηση της δυναμικής ανάπτυξης. Παρά το γεγονός ότι δεν έχει ακόμη επιτευχθεί συμφωνία για τη μεταρρύθμιση της οικονομικής διακυβέρνησης στην Ε.Ε., η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν στα Προγράμματα Σταθερότητας και Σύγκλισης, ορισμένα στοιχεία των κατευθύνσεων της Επιτροπής, προκειμένου να καταστεί ομαλή η μετάβαση από το υφιστάμενο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης στο μελλοντικό που θα συμφωνηθεί.

Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Κύπρου, θα πρέπει να παρουσιάζεται πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα σε διαρθρωτικούς όρους ύψους 2,4% του ΑΕΠ και ρυθμό αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών κάτω από 4,5% για τα επόμενα 4 χρόνια. Η επίτευξη των πιο πάνω στόχων θα επιτρέψει στην Κύπρο να πετύχει μια συνεχή μείωση του δημόσιου χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΓΕΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

1. Δημοσιονομικές Εξελίξεις 2022

Κατά το 2022, το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης παρουσίασε πλεόνασμα μετά από δύο έτη δημοσιονομικών ελλείψεων, αντικατοπτρίζοντας την σημαντική οικονομική ανάπτυξη κατά τη διάρκεια του έτους, καθώς και την απόσυρση των πλείστων μέτρων σχετικών με την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, ακολουθώντας παράλληλα πολιτική δημοσιονομικής πειθαρχίας. Πιο συγκεκριμένα, το δημοσιονομικό πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης το 2022 ανήλθε στα €570 εκ. (2,1% του ΑΕΠ) σε σύγκριση με έλλειμμα €482 εκ. (-2% του ΑΕΠ) τον προηγούμενο χρόνο, σημειώνοντας σημαντική βελτίωση 4,1 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ. Το πρωτογενές ισοζύγιο ήταν επίσης πλεονασματικό ύψους €973 εκ. (3,6% του ΑΕΠ), σε σύγκριση με πρωτογενές έλλειμμα €43 εκ. (-0,2% του ΑΕΠ) τον προηγούμενο χρόνο.

Αναλυτικότερα, τα δημόσια έσοδα σε ονομαστικούς όρους κατά το 2022 ήταν ιδιαίτερα αυξημένα σε σύγκριση με τις αρχικές εκτιμήσεις οι οποίες παρουσιάστηκαν στο Σχέδιο Δημοσιονομικού Προγράμματος 2023 (ΣΔΠ 2023)¹, ενώ σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο παρουσίασαν θετικό ρυθμό μεταβολής 13,7%. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, τα δημόσια έσοδα κατά το 2022 ανήλθαν στο 41,9% σε σύγκριση με εκτίμηση 42,1% στα πλαίσια των προβλέψεων που παρουσιάστηκαν στο ΣΔΠ 2023. Η απόκλιση των πραγματικών στοιχείων από τα αρχικά αναμενόμενα έσοδα το 2022, κατά -0,2 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, παρά την

¹ Το ΣΔΠ 2023 υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο 2022

θετική απόκλιση τους σε ονομαστικούς όρους, οφείλεται στην περαιτέρω αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ για το 2022 από ότι είχε αρχικά προβλεφθεί.

Σημαντικότερη συνεισφορά στην αύξηση των δημοσίων εσόδων κατά το 2022 είχαν οι εισπράξεις από φόρους στην παραγωγή και εισαγωγές, οι οποίες παρουσίασαν θετικό ρυθμό μεταβολής 16,9%, κυρίως λόγω των αυξημένων εισπράξεων ΦΠΑ, απόρροια της ιδιαίτερα αυξημένης οικονομικής δραστηριότητας αλλά και της αύξησης της κατανάλωσης σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο. Σημειώνεται ότι η κατηγορία αυτή εσόδων παρουσίασε σημαντική αύξηση, παρά την απώλεια εσόδων από τα μέτρα για την αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων, όπως η μείωση στο συντελεστή ΦΠΑ στην κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος, από 19% σε 9% για τα ευάλωτα νοικοκυριά και 5% για τους υπόλοιπους καταναλωτές, όπως επίσης και η μείωση στους φόρους κατανάλωσης στα καύσιμα. Ως ποσοστό του ΑΕΠ η κατηγορία αυτή εσόδων ανήλθε στο 14,7%, στα ίδια επίπεδα με την εκτίμηση που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2023.

Οι εισπράξεις από φόρους επί του εισοδήματος και του πλούτου παρουσίασαν αύξηση 3,9% κατά το 2022 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ η απόκλιση από την εκτίμηση που παρουσιάστηκε στο ΣΔΠ 2023 ήταν οριακά αρνητική ύψους 0,2 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, η κατηγορία αυτή εσόδων ανήλθε στο 10,6% του ΑΕΠ σε σύγκριση με 10,8% ως η αρχική εκτίμηση, παρά την θετική απόκλιση σε ονομαστικούς όρους ύψους €59 εκ.

Οι συνεισφορές στα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά το 2022 παρουσίασαν αύξηση 13,4% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, αντικατοπτρίζοντας τη σημαντική βελτίωση στην αγορά εργασίας. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, η κατηγορία αυτή εσόδων ανήλθε στο 11,5%, οριακά χαμηλότερη σε σύγκριση με 11,6% ως η αρχική πρόβλεψη, ενώ σε ονομαστικούς όρους απέκλινε θετικά κατά €70 εκ. περίπου.

Η κατηγορία άλλα έσοδα παρουσίασε αύξηση 2,7% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ παρουσίασε αύξηση 0,1 ποσοστιαίας μονάδας σε σύγκριση με την πρόβλεψη στο πλαίσιο του ΣΔΠ 2023 και ανήλθε στο 5,1% του ΑΕΠ.

	(Εκατομμύρια Ευρώ)			(% ΑΕΠ)*		
	Εκτιμήσεις 2022, (ΣΔΠ 2023)	Τελικά 2	Απόκλιση 2-1	Εκτιμήσεις 2022, (ΣΔΠ 2023)	Τελικά 2	Απόκλιση 2-1
	1			1		
Συνολικά Έσοδα	11.005	11.322	317	42,1	41,9	-0,2
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	3.841	3.960	118	14,7	14,7	0,0
Φόροι επί του εισοδήματος και του πλούτου	2.817	2.877	59	10,8	10,6	-0,2
Κοινωνικές εισφορές	3.042	3.113	70	11,6	11,5	-0,1
Άλλα έσοδα	1.304	1.373	69	5,0	5,1	0,1
Συνολικές Δαπάνες	10.696	10.751	55	40,9	39,8	-1,1
Μισθολογικές Απολαβές	3.180	3.159	-21	12,2	11,7	-0,5
Ενδιάμεση Κατανάλωση	1.146	1.231	85	4,4	4,6	0,2
Κοινωνικές παροχές	4.236	4.230	-7	16,2	15,7	-0,5
Τόκοι	399	402	3	1,5	1,5	0,0
Επιδοτήσεις	160	104	-56	0,6	0,4	-0,2
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	832	934	101	3,2	3,5	0,3
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	743	691	-51	2,8	2,6	-0,2
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	308	570	262	1,2	2,1	0,9
Πρωτογενές Ισοζύγιο	707	973	265	2,7	3,6	0,9
Πρωτογενείς Δαπάνες	10.297	10.349	52	39,4	38,3	-1,1

* το ονομαστικό ΑΕΠ για το 2022 ήταν ύψους €27.012 εκ. Κατά την υποβολή του Σχεδίου Δημοσιονομικού Προγράμματος για το 2023 (ΣΔΠ 2023), η εκτίμηση για το ΑΕΠ για το 2022 ήταν €26.136 εκ.

Οι **δημόσιες δαπάνες**, καθώς επίσης και οι πρωτογενείς δαπάνες, παρουσίασαν αύξηση το 2022 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο της τάξης του 3% και 3,5%, αντίστοιχα. Ως ποσοστό του ΑΕΠ οι δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης περιορίστηκαν στο 39,8% από 43,5% του ΑΕΠ τον προηγούμενο χρόνο, παρουσιάζοντας σημαντική αρνητική μεταβολή 3,7 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ. Σε σύγκριση με την πρόβλεψη η οποία παρουσιάστηκε στο ΣΔΠ 2023, οι συνολικές δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης σε ονομαστικούς όρους παρουσίασαν απόκλιση €55 εκ., ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν μειωμένες κατά 1,1 ποσοστιαία μονάδα, λόγω επίσης και της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ κατά το 2022 σε σύγκριση με την αρχική πρόβλεψη.

Τη μεγαλύτερη συνεισφορά στη συγκράτηση των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης (συνεισφορά ύψους -4,6 ποσοστιαίων μονάδων) είχαν οι δαπάνες για επιδοτήσεις, οι οποίες κατά το 2022 παρουσίασαν ιδιαίτερη μείωση 82,2% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο. Η μείωση αυτή οφείλεται στη λήξη των μέτρων στήριξης στα πλαίσια της πανδημίας και συγκεκριμένα (i) για επιδοτήσεις μισθών αυτοεργοδοτούμενων και υπαλλήλων των επιχειρήσεων, καθώς και (ii) για εφάπαξ ποσά επιχειρήσεις για κάλυψη μέρους του λειτουργικού τους κόστους στο πλαίσιο των μέτρων για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, το

κόστος των οποίων ανήλθε στα €0,5 δις κατά το 2021. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, η κατηγορία αυτή των δαπανών περιορίστηκε στο 0,4% σε σύγκριση με 0,6% ως η πρόβλεψη που παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του ΣΔΠ 2023, ενώ σε ονομαστικούς όρους η αρνητική απόκλιση από την πρόβλεψη ήταν ύψους €56 εκ.

Οι απολαβές προσωπικού κατά το έτος αναφοράς παρουσίασαν ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της τάξης του 5,1% σε σύγκριση με το 2021 και περιορίστηκαν στο 11,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ, σε σύγκριση με 12,2% του ΑΕΠ ως η πρόβλεψη στο πλαίσιο του ΣΔΠ 2023. Σε ονομαστικούς όρους, η κατηγορία αυτή δαπανών ήταν μειωμένη κατά €21 εκ. περίπου από ότι αρχικά αναμενόταν. Σημαντικότερη επίδραση στην μεταβολή των απολαβών προσωπικού, είχε κατά κύριο λόγο η μείωση σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο των ποσοστών της μείωσης απολαβών² στο δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, καθώς και η αυξημένη καταβολή τιμαριθμικών επιδομάτων.

Οι δαπάνες για ενδίαμεση κατανάλωση κατά το 2022 παρουσίασαν σημαντική αύξηση ύψους 18,1% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο κυρίως λόγω των αυξημένων δαπανών για φάρμακα, για αγορά ύδατος, για αγορά ζωοτροφών, καθώς και για φιλοξενία στο πλαίσιο παροχής βοήθειας των εκτοπισθέντων από την Ουκρανία. Ως ποσοστό του ΑΕΠ η κατηγορία αυτή των δαπανών κατά το υπό αναφορά έτος ανήλθε στο 4,6% του ΑΕΠ αποκλίνοντας θετικά κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με ποσοστό 4,4% ως η πρόβλεψη στο πλαίσιο του ΣΔΠ 2023, ενώ σε ονομαστικούς όρους η απόκλιση από την πρόβλεψη ήταν θετική ύψους €85 εκ.

Οι δαπάνες για κοινωνικές παροχές παρουσίασαν αύξηση 7,4% κατά το 2022, ενώ παράλληλα είχαν τη μεγαλύτερη συνεισφορά στην ετήσια ποσοστιαία μεταβολή των δημόσιων δαπανών (συνεισφορά ύψους 2,8 ποσοστιαίων μονάδων). Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στο κόστος της επιδότησης λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος των καταναλωτών, στο πλαίσιο των μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων των πληθωριστικών τάσεων. Συνεισφορά στην αύξηση των κοινωνικών παροχών είχαν και οι αυξημένες δαπάνες του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας στο πλαίσιο του ΓεΣΥ προς τους ιδιώτες πάροχους. Ως ποσοστό του ΑΕΠ η κατηγορία αυτή δαπανών έφθασε στο 15,7% του ΑΕΠ σε σύγκριση με 16,2% του ΑΕΠ ως η αρχική πρόβλεψη που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2023, ενώ σε απόλυτους αριθμούς ήταν οριακά μειωμένη κατά €7 εκ. σε σύγκριση με την πρόβλεψη που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2023.

Οι τόκοι πληρωτέοι παρουσίασαν μείωση 8,3% το 2022 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθαν στο 1,5%, στα ίδια επίπεδα ως η πρόβλεψη που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2023. Η κατηγορία άλλες τρέχουσες δαπάνες² παρουσίασε αύξηση 18,1% κατά το 2022 σε σύγκριση με το 2021, κυρίως λόγω δαπανών για αποζημιώσεις και έξοδα αγωγών, αυξημένων δαπανών για απαλλοτριώσεις, καθώς και για επιδότηση επιτοκίων σε δάνεια πρώτης κατοικίας και νέων επιχειρήσεων, στο πλαίσιο του πακέτου μέτρων στήριξης που είχε ληφθεί για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας. Σε σύγκριση με την πρόβλεψη που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2023, η κατηγορία αυτή δαπανών παρουσίασε θετική απόκλιση ύψους 0,3 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, και ανήλθε στο 3,5% από 3,2% του ΑΕΠ ως η αρχική πρόβλεψη.

Παράλληλα οι κεφαλαιουχικές δαπάνες παρουσίασαν αύξηση 8,2% κατά το 2022 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ σε σύγκριση με τις αρχικές προβλέψεις απέκλιναν αρνητικά κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, από 2,8% του ΑΕΠ ως η αρχική πρόβλεψη σε 2,6% του ΑΕΠ το τελικό αποτέλεσμα το 2022.

Το δημόσιο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης στο τέλος του 2022 εκτιμάται ότι περιορίστηκε στα €23,4 δις. ή 86,5% του ΑΕΠ σε σύγκριση με €24,3 δις. ή 101% του ΑΕΠ στο τέλος του προηγούμενου χρόνου. Αν και η ονομαστική μείωση του χρέους ήταν μικρή, εντούτοις ο δείκτης χρέους έναντι του ΑΕΠ παρουσίασε σημαντική πτώση περίπου 14,5 ποσοστιαίων μονάδων. Αυτό οφείλεται κυρίως στην σημαντική οικονομική ανάκαμψη και το θετικό ρυθμό ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας. Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι το 9,6% του χρέους ως προς το ΑΕΠ ισοδυναμεί με το απόθεμα των ρευστών διαθεσίμων που διατηρείται στο Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό.

² Ο περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018 (Ν.94(Ι)/2018).

Το αρχικό Ετήσιο Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα 2022 (ΕΧΠ 2022) που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο το Νοέμβριο 2021, προέβλεπε μέγιστο ετήσιο δανεισμό για το 2022 μέχρι €2461 εκ.. Η συνετή δημοσιονομική πολιτική, σε συνδυασμό με το θετικό ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, συνέβαλαν στην σημαντική αύξηση των εσόδων, που μαζί με την άντληση από την Κ.Ε.Δι.Π.Ε.Σ. ποσού ύψους €310 εκ., διατήρησαν το απόθεμα των ρευστών διαθεσίμων σε ψηλότερα επίπεδα απ' ότι είχαν αρχικά προβλεφθεί. Με αυξημένα ταμειακά αποθέματα κατέστη εφικτή η 1η Επικαιροποίηση του ΕΧΠ τον Μάιο 2022 με το σύνολο του μέγιστου ετήσιου δανεισμού να εκτιμάται μέχρι τα €2101 εκ. και η 2η Επικαιροποίηση τον Οκτώβριο του ίδιου έτους με το σύνολο του μέγιστου δανεισμού να ανέρχεται σε €1597 εκ.. Εν τέλει, η συνολική χρηματοδότηση-δανεισμός του 2022 ανήλθε σε €1374 εκ. και προήλθε κυρίως από τις διεθνείς αγορές μέσω της έκδοσης Ευρωπαϊκού Μεσοπρόθεσμου Ομολόγου συνολικού ύψους €1 δις. Ποσό ύψους 710 εκ. ευρώ χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών, το οποίο προήλθε από τα ταμειακά διαθέσιμα. Ο συνολικός δανεισμός μαζί με τα ρευστά διαθέσιμα ανήλθαν στα €2084.85 εκ. Πιο κάτω φαίνεται αναλυτικά η επιτεύξιμη ετήσια χρηματοδότηση 2022 ανά χρηματοδοτικό εργαλείο καθώς και το αρχικό ΕΧΠ 2022.

Πηγές Χρηματοδότησης 2022	Αρχικό ΕΧΠ 2022 (Νοέμβριος 2021)	Τελικό ΕΧΠ 2022
Χρηματοδοτικό Εργαλείο	σε εκ. ευρώ	σε εκ. ευρώ
Γραμμάτια Δημοσίου ³	300	136.75
Άλλα Διμερή Δάνεια με Ευρωπαϊκή Επιτροπή (SURE/RRF)	0	114 ²
Ομόλογα για φυσικά πρόσωπα	40	23.7
Ομόλογα εξωτερικού (EMTN)	1500	1000
Δάνεια από ΕΤΕ-ΤΑΣΕ	124	100
Χρήση ρευστών διαθεσίμων	497	710.2
Σύνολο καθαρής ετήσιας χρηματοδότησης Ιαν.-Δεκ. 2022	2461	2084.65

Σημείωση: Όλα τα αναφερόμενα ποσά αποτελούν το μέγιστο όριο δανεισμού για κάθε χρηματοδοτικό εργαλείο (Πηγή: ΓΔΔΧ)

Επιπλέον, κατά το 2022, επιτεύχθηκε ένα πιο ανθεκτικό χαρτοφυλάκιο δημόσιου χρέους με πολύ χαμηλό κίνδυνο ρευστότητας και διατήρηση της μέσης εναπομείνουσας διάρκειας του χρέους, πολύ πιο πάνω από τον στόχο που τέθηκε στην *Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους (ΜΣΔΔΧ)*. Το μέσο σταθμικό κόστος του δημόσιου χρέους σημείωσε μικρή αύξηση, λόγω των συνεχιζόμενων αυξήσεων του βασικού επιτοκίου από την ΕΚΤ, στην προσπάθεια της να αντιμετωπίσει τις πληθωριστικές τάσεις.

Όσον αφορά τις πιστοληπτικές αξιολογήσεις, σημειώνεται ότι κατά το 2022, δύο (2) Οίκοι αξιολόγησης προχώρησαν σε αναβάθμιση κατά μία βαθμίδα, εντός μάλλον της επενδυτικής κατηγορίας, ένας Οίκος αναβάθμισε την προοπτική από σταθερή σε θετική υποδηλώνοντας πιθανή αναβάθμιση στο προσεχές διάστημα, ενώ ο τέταρτος Οίκος επιβεβαίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του αξιόχρεου του μακροπρόθεσμου ομολόγου της Κυπριακής Δημοκρατίας στην επενδυτική κατηγορία.

Το Ετήσιο Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα 2023 προβλέπει χρηματοδοτικές ανάγκες της τάξεως των €1.1 δις., ενώ από το ετήσιο σύνολο λήξης χρέους, ποσό ύψους €1.4 δις. αφορά λήξη χρέους μακροπρόθεσμης διάρκειας. Η κύρια πηγή χρηματοδότησης για το 2023, με βάση το ΕΧΠ 2023, προέρχεται από τη διεθνή αγορά μέσω της έκδοσης ενός ομολόγου EMTN (ο όρος EMTN συμπεριλαμβάνει και την έκδοση βιώσιμου ομολόγου), ενώ η υπόλοιπη χρηματοδότηση θα προέλθει μέσω εκταμιεύσεων διμερών δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης αλλά και μέσω του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Τέλος ένα μικρό μέρος της χρηματοδότησης θα προκύψει μέσω της έκδοσης ομολόγων προς φυσικά πρόσωπα και της έκδοσης Γραμματίων Δημοσίου.

³ Ποσό ύψους €300 εκ. αφορά το μέγιστο εκκρεμές ποσό χρέους σε κυλιόμενη τριμηνιαία βάση κατά τη διάρκεια του έτους

² Ποσό €85 εκ. αποτελεί επιχορήγηση από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που εκταμιεύθηκε τον Δεκέμβριο 2022.

2. Δημοσιονομικές Προοπτικές 2023

Από τις 23 Μαρτίου 2020, μετά την έγκριση της πρότασης της Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) από το Συμβούλιο της ΕΕ, η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης παραμένει ενεργοποιημένη, μέχρι και το 2023, στοχεύοντας στην ταχεία και συντονισμένη αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού, λαμβανομένης παράλληλα υπόψη και της εξαιρετικά μεγάλης αβεβαιότητας γύρω από τις οικονομικές εξελίξεις από την πρόσφατη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, παρέχοντας τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να αποκλίνουν από τις δημοσιονομικές υποχρεώσεις που θα ίσχυαν κανονικά.

Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο του Υπουργείου Οικονομικών για το 2023 το δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να παραμείνει πλεονασματικό ύψους €567 εκ. ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ εκτιμάται στο 2%, σε σύγκριση με πλεόνασμα €570 εκ. (2,1% του ΑΕΠ) τον προηγούμενο χρόνο. Το πρωτογενές ισοζύγιο εκτιμάται να παραμείνει πλεονασματικό ύψους €931 εκ. (3,2% του ΑΕΠ) το 2023 σε σύγκριση με πρωτογενές πλεόνασμα ύψους €973 εκ. (3,6% του ΑΕΠ) το 2022.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα στοιχεία των λογαριασμών της Γενικής Κυβέρνησης για το 2022 καθώς και τις αναθεωρημένες εκτιμήσεις για το 2023:

Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης 2022, εκτιμήσεις 2023

	(Εκατομμύρια Ευρώ)		
	Στοιχεία 2022	Εκτίμηση ⁴ 2023	ετήσια % μεταβολή
	1	2	2-1
Συνολικά Έσοδα	11.322	12.162	7,4
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	3.960	4.241	7,1
Φόροι επί του εισοδήματος και του πλούτου	2.877	3.080	7,1
Κοινωνικές εισφορές	3.113	3.378	8,5
Άλλα έσοδα	1.373	1.463	6,6
Συνολικές Δαπάνες	10.751	11.595	7,9
Μισθολογικές Απολαβές	3.159	3.470	9,8
Ενδιάμεση Κατανάλωση	1.231	1.299	5,5
Κοινωνικές παροχές	4.230	4.564	7,9
Τόκοι	402	365	-9,4
Επιχορηγήσεις	104	103	-1,6
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	934	929	-0,5
Κεφαλαίουχικές Δαπάνες	691	867	25,4
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	570	567	
% του ΑΕΠ	2,1	2,0	
Πρωτογενές Ισοζύγιο	973	931	
% του ΑΕΠ	3,6	3,2	
Πρωτογενείς Δαπάνες	10.349	11.231	
% του ΑΕΠ	38,3	39,0	

⁴ Εκτιμήσεις Υπουργείου Οικονομικών, Απρίλιος 2023

3. Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2024-2026 – Γενική Κυβέρνηση

Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο του Υπουργείου Οικονομικών, το δημοσιονομικό ισοζύγιο το 2024 προβλέπεται ότι θα είναι πλεονασματικό ύψους €714 εκ., ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει στο 2,3% και να παρουσιάσει βελτίωση 0,3 ποσοστιαίων μονάδων σε σύγκριση με τον τρέχοντα χρόνο. Μεσοπρόθεσμα, το δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να παραμείνει ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 2,3% το 2025 ή ύψους €752 εκ. σε ονομαστικούς όρους, ενώ το 2026 προβλέπεται να βελτιωθεί οριακά στο 2,4% του ΑΕΠ ή σε ονομαστικούς όρους ύψους €799 εκ.

Με βάση τα πιο πάνω, οι προβλέψεις σε σχέση με τα δημόσια οικονομικά, έχουν ως εξής:

Έτος	Πρωτογενές Ισοζύγιο (€εκ.)	Πρωτογενές Ισοζύγιο (% ΑΕΠ)
2021	-43	-0,2
2022	973	3,6
2023 ^ε	931	3,2
2024 ^π	1.112	3,7
2025 ^π	1.192	3,7
2026 ^π	1.252	3,7

ε: εκτίμηση, π: πρόβλεψη

Παράλληλα, με βάση το μακροοικονομικό σενάριο, τα έσοδα και οι πρωτογενείς δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης για την περίοδο 2023-2026, προβλέπονται ως ακολούθως:

Έτος	2021	2022	2023 ^ε	2024 ^π	2025 ^π	2026 ^π
Δημόσια Έσοδα	9.959	11.322	12.162	12.995	13.552	14.141
Πρωτογενείς Δαπάνες	10.002	10.349	11.231	11.882	12.360	12.889
Πρωτογενές Ισοζύγιο	-43	973	931	1.112	1.192	1.252

ε: εκτίμηση, π: πρόβλεψη

Αναλυτικότερα, τα **δημόσια έσοδα** της Γενικής Κυβέρνησης το 2023 αναμένεται να ανέλθουν στα €12.162 εκ. σε σύγκριση με €11.322 εκ. τον προηγούμενο χρόνο παρουσιάζοντας αύξηση 7,4%, λόγω της αναμενόμενης περαιτέρω αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, αλλά και της χαμηλότερης απώλειας από τα μέτρα αντιμετώπισης των πληθωριστικών πιέσεων σε σύγκριση με την αντίστοιχη απώλεια κατά τον προηγούμενο χρόνο.

Το 2024, ο ρυθμός αύξησης των **δημόσιων εσόδων** προβλέπεται να φθάσει το 6,8%, απόρροια του περί των Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμου με βάση τον οποίο τα ποσοστά εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα είναι αυξημένα από 1η Ιανουαρίου 2024, ενώ το 2025 και 2026 αναμένεται αύξηση των δημόσιων εσόδων κατά 4,3%, αντίστοιχα. Αναλυτικότερα:

Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης, 2022-2026

	2022	2023	%	2024	%	2025	%	2026	%
	τελικά	εκτίμ.		πρόβλ		πρόβλ		πρόβλ	
	€ εκ	€ εκ		€ εκ		€ εκ		€ εκ	
	1	2	2/1	3	3/2	4	4/3	5	5/4
Φόροι στην Παραγωγή και στις Εισαγωγές	3.960	4.241	7,1	4.438	4,6	4.623	4,2	4.819	4,2
Φόροι στο Εισόδημα και τον Πλούτο	2.877	3.080	7,1	3.255	5,7	3.435	5,5	3.622	5,5
Εισφορές στην Κοινωνική Ασφάλιση	3.113	3.378	8,5	3.777	11,8	4.023	6,5	4.276	6,3
Εισόδημα από Περιουσία (Τόκοι, μερίσματα, μετοχές)	110	110	0,0	110	0,0	110	0,0	110	0,0
Άλλα Έσοδα (παροχή υπηρεσιών, τρέχουσες κεφαλαιουχικές μεταβιβάσεις)	1.262	1.353	7,2	1.416	4,7	1.361	-3,8	1.314	-3,5
Σύνολο	11.322	12.162	7,4	12.995	6,8	13.552	4,3	14.141	4,3

Οι **πρωτογενείς δαπάνες** κατά το 2023 αναμένεται να παρουσιάσουν αύξηση 8,5% σε σύγκριση με το 2022, ενόψει και του κόστους των μέτρων αντιμετώπισης των πληθωριστικών πιέσεων, καθώς επίσης και στις αναμενόμενες αυξημένες δαπάνες για κοινωνικές παροχές στο πλαίσιο του ΓεΣΥ σε σύγκριση με τις αντίστοιχες δαπάνες το 2022.

Το 2024 ο ρυθμός ανάπτυξης των πρωτογενών δημόσιων δαπανών αναμένεται να είναι της τάξης του 5,8%, ενώ το 2025 και 2026 οι πρωτογενείς δημόσιες δαπάνες προβλέπεται να αυξηθούν με ρυθμό 4% και 4,3%, αντίστοιχα. Αναλυτικότερα:

Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης, 2022-2026

	2022	2023	%	2024	%	2025	%	2026	%
	τελικά	εκτίμ.		πρόβλ		πρόβλ		πρόβλ	
	€ εκ	€ εκ		€ εκ		€ εκ		€ εκ	
	1	2	2/1	3	3/2	4	4/3	5	5/4
Απολαβές Προσωπικού	3.159	3.437	8,8	3.607	5,0	3.779	4,8	3.953	4,6
Ενδιάμεση Κατανάλωση	1.231	1.332	8,2	1.411	5,9	1.489	5,6	1.548	3,9
Κοινωνικές Παροχές	4.230	4.564	7,9	4.912	7,6	5.249	6,9	5.594	6,6
Πληρωμές Τόκων	402	365	-9,4	398	9,2	440	10,5	454	3,2
Επιχορηγήσεις	104	103	-1,6	103	0,0	73	-29,3	73	0,0
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	691	867	25,4	865	-0,2	773	-10,6	788	1,9
Άλλες	934	929	-0,5	985	6,0	997	1,2	934	-6,3
Σύνολο	10.751	11.595	7,9	12.280	5,9	12.800	4,2	13.343	4,2
Πρωτογενείς Δαπάνες	10.349	11.231	8,5	11.882	5,8	12.360	4,0	12.889	4,3

ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Κατά το τέλος του 2022, το δημόσιο χρέος περιορίστηκε στο 86,5% του ΑΕΠ, σε σύγκριση 101,2% του ΑΕΠ τον προηγούμενο χρόνο. Σε απόλυτους όρους το δημόσιο χρέος τέλος του 2022 μειώθηκε σημαντικά κατά €940 εκ. περίπου και περιορίστηκε στα €23,4 δις σε σύγκριση με €24,3 δις το τέλος του 2021.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται, σύμφωνα με το βασικό σενάριο, η πορεία του δημοσίου χρέους για τα έτη 2021-2026, ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι χρηματοδοτικές ανάγκες, καθώς και το πρωτογενές ισοζύγιο.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Δημόσιο Χρέος	101,2	86,5	81,1	72,9	67,3	60,1
Χρηματοδοτικές Ανάγκες	12,4	5,5	2,5	5,4	2,9	4,7
Πρωτογενές Ισοζύγιο	-0,2	3,6	3,2	3,7	3,7	3,7

Σύμφωνα με την ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) που έχει διεξαχθεί από το Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο κάτω από όλα τα σενάρια στα οποία υιοθετούνται δυσμενέστερες παραδοχές με στόχο την αξιολόγηση της δυναμικής του δημοσίου χρέους.

Αναλυτικά, τα αποτελέσματα έχουν ως ακολούθως:

- ▶ Το εναλλακτικό σενάριο 1 (αύξηση των πραγματικών επιτοκίων κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως) αν και παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο, το δημόσιο χρέος παρουσιάζει πτωτική τάση πλησιάζοντας το 63,3% του ΑΕΠ το 2026 αποκλίνοντας κατά 3,2 ποσοστιαίες μονάδες από το βασικό σενάριο και ως εκ τούτου κρίνεται βιώσιμο.
- ▶ Το εναλλακτικό σενάριο 2 (μείωση πραγματικού του ΑΕΠ κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως), παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο κατά περίπου 16,8 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, εφόσον λαμβάνονται υπόψη οι ιστορικοί αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2013-14 και 2020, περιορίζοντας τη μείωση του στο 76,9% το 2026, εντούτοις, ακολουθεί σταθερά πτωτική πορεία. Σημειώνεται ότι, εξαιρουμένων των προαναφερθέντων αρνητικών ρυθμών ανάπτυξης του ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος κάτω από το εναλλακτικό σενάριο 2 περιορίζεται στο 63,5% τέλος του 2026.
- ▶ Το εναλλακτικό σενάριο 3 (μείωση του πρωτογενούς ισοζυγίου κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως) παράγει ψηλότερα ποσοστά χρέους ως προς το ΑΕΠ σε σύγκριση με το βασικό σενάριο. Παρόλα αυτά, η τάση που παρουσιάζει είναι πτωτική και ως εκ τούτου το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο, πλησιάζοντας το 67,3% του ΑΕΠ το 2026 το οποίο αποκλίνει κατά 7,2 ποσοστιαίες μονάδες από το βασικό σενάριο.
- ▶ Το εναλλακτικό σενάριο 4 με συνδυασμό των τριών σεναρίων πιο πάνω (κατά το ¼ της τυπικής απόκλισης των 10-ετούς ιστορικών μέσων όρων, ετησίως) αν και παράγει ψηλότερο ποσοστό του χρέους ως προς το ΑΕΠ σε σχέση με το βασικό σενάριο, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να διατηρεί πτωτική πορεία και μειώνεται κάτω του 70% του ΑΕΠ το 2026. Το δημόσιο χρέος ως εκ τούτου κρίνεται βιώσιμο.

	2022	2023	2024	2025	2026
Βασικό σενάριο	86,5	81,1	72,9	67,3	60,1
1. Αυξημένο πραγματικό επιτόκιο κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως	86,5	81,9	74,7	69,8	63,3
2. Μειωμένος ρυθμός ανάπτυξης κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως	86,5	84,1	79,7	78,7	76,9
3. Μειωμένο πρωτογενές ισοζύγιο κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως	86,5	83,0	76,6	72,7	67,3
4. Συνδυασμός των 1-3 πιο πάνω με αποκλίσεις της τάξης του ¼ μονάδας από βασικό σενάριο	86,5	83,7	77,8	74,5	69,3

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2024 ΚΑΙ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΜΔΠ) 2025-2026

Τα δημόσια έσοδα της Κεντρικής Κυβέρνησης αναμένεται την επόμενη τριετία να αυξηθούν σε συνάρτηση με την οικονομική δραστηριότητα και να διαμορφωθούν ως ακολούθως:

Συνολικά Έσοδα Κεντρικής Κυβέρνησης 2022-2026 (Προϋπολογισμός)

	2022	2023	2023	2024	2025	2026
		Π/Υ	Εκτίμηση	ΜΔΠ	ΜΔΠ	ΜΔΠ
Άμεσοι Φόροι	3.016	3.045	3.161	3.340	3.525	3.717
Έμμεσοι Φόροι	3.579	3.719	3.775	3.935	4.100	4.282
Μη Φορολογικά Έσοδα	1.448	1.729	1.641	1.663	1.660	1.676
ΣΥΝΟΛΟ	8.043	8.493	8.577	8.938	9.285	9.676

Λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις των εσόδων, καθώς και τους δημοσιονομικούς στόχους, το συνολικό ανώτατο όριο δαπανών για την κεντρική κυβέρνηση καθορίζεται στα €9.380 εκ. (2024), €9.480 εκ. (2025) και €9.425 εκ. (2026). Λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες της πολιτικής, όπως περιγράφονται στη Δήλωση Κυβερνητικής Πολιτικής στο Κεφάλαιο 1 και τη Δήλωση Πολιτικής Απασχόλησης στο Κεφάλαιο 3 πιο πάνω, τα ανώτατα όρια δαπανών ανά Υπουργείο/Υφυπουργείο/Υπηρεσία, χωρίς τις αποπληρωμές δανείων και των τόκων διαμορφώνονται ως ακολούθως:

Συνολικές Δαπάνες κατά Υπηρεσία/Υπουργείο/Υφυπουργείο)⁵

Υπηρεσία/ Υπουργείο/ Υφυπουργείο	Πραγμ. Δαπ. 2022 € εκ.	Εγκερ. Προϋπολ. 2023 € εκ.	ΜΔΠ 2024 € εκ.	ΜΔΠ. 2025 € εκ.	ΜΔΠ 2026 € εκ.
Συνταγματικές Εξουσίες ⁶	79	96	98	96	93
Συνταγματικές Υπηρεσίες	67	42	44	48	47
Ανεξάρτητες Υπηρεσίες	27	28	28	27	27
Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής	81	120	149	135	115
Υφυπουργείο Τουρισμού	56	54	54	54	54
Υφυπουργείο Ναυτιλίας	14	19	18	18	18
Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας	507	597	602	605	605
Υφυπουργείο Πολιτισμού ⁷	5	29	48	47	47
Υπουργείο Άμυνας	506	525	535	530	530
Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος	390	351	401	383	383
Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως	326	389	406	416	419
Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας	61	164	156	136	111
Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	729	621	790	818	818
Υπουργείο Εσωτερικών	553	642	708	696	684
Υπουργείο Εξωτερικών	89	102	104	100	100
Υπουργείο Οικονομικών	1.293	1.820	2.081	2.164	2.211
Γενικό Λογιστήριο	54	81	82	83	83
Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας	1.237	1.247	1.346	1.353	1.341
Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων	388	431	443	460	434
Υπουργείο Υγείας	1.238	1.142	1.287	1.311	1.305
Σύνολο	7.700	8.500	9.380	9.480	9.425

⁵ Συνολικές δαπάνες κατά Συνταγματική Υπηρεσία – Ανεξάρτητες Υπηρεσίες/Υπουργείο/Υφυπουργείο/Γενικό Λογιστήριο εξαιρουμένων των αποπληρωμών δανείων και των δαπανών για τόκους.

⁶ Περιλαμβανομένης της ΒτΑ.

⁷ Η οροφή του Υφυπουργείου Πολιτισμού περιλαμβάνει και το Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Ο καθορισμός των πιο πάνω οροφών δαπανών με βάση τα σημερινά δεδομένα και τις τρέχουσες εκτιμήσεις συμβάλλει στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων.

Τονίζεται ότι, τα συνολικά ανώτατα όρια δαπανών διαμορφώνονται στη βάση των δημοσιονομικών δυνατοτήτων και ως εκ τούτου, δεν θα πρέπει να προωθούνται πολιτικές και να αναλαμβάνονται δεσμεύσεις πέραν των ορίων δαπανών που καθορίζονται στα πλαίσια του ΣΠΔΠ.

Οποιαδήποτε απόκλιση από τα ανώτατα όρια δαπανών θέτει σε αμφιβολία την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων και κατ' επέκταση την αξιοπιστία της κυπριακής οικονομίας. Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια του 2024 θα πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε να μην υποβιβάζονται νέες προτάσεις πολιτικής προς το Υπουργικό Συμβούλιο που συνεπάγονται πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος. Η υποβολή νέων προτάσεων από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία/ Τμήματα/Ανεξάρτητες Υπηρεσίες θα πρέπει να εντάσσεται στη διαδικασία κατάρτισης του προϋπολογισμού και εντός των καθορισμένων ανώτατων οροφών. Μόνο σε εξαιρετικές και απρόβλεπτες περιπτώσεις θα εξετάζονται νέες προτάσεις μετά την έγκριση του προϋπολογισμού με την προϋπόθεση ότι οι αναγκαίες πιστώσεις θα καλύπτονται από εξοικονομήσεις χωρίς να διαφοροποιείται η συνολική οροφή του προϋπολογισμού και κατ' επέκταση να επηρεάζεται η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων (με πλήρη ανάλυση του ετησίου και μεσοπρόθεσμου κόστους που η πρόταση συνεπάγεται).

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Το ΣΠΔΠ 2024-2026 ετοιμάστηκε αφού έλαβε υπόψη τόσο τις τρέχουσες οικονομικές εξελίξεις της κυπριακής οικονομίας, όσο και τις μακροοικονομικές προβλέψεις και τους δημοσιονομικούς στόχους που έχουν τεθεί.

Σημειώνεται ταυτόχρονα η ύπαρξη κινδύνων, οι οποίοι θα μπορούσαν να επηρεάσουν το βασικό μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικοί στόχοι.

Πιο συγκεκριμένα, οι σημαντικότεροι κίνδυνοι απορρέουν από τις πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις στην Ουκρανία, μετά από την εισβολή από τη Ρωσία. Οι αυστηρές κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη Ρωσία και Λευκορωσία από την Ε.Ε., τις Η.Π.Α. και το Η.Β. έχουν επιφέρει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου. Οι επιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν τη σημαντική αύξηση του πληθωρισμού, ο οποίος διαβρώνει το πραγματικό εισόδημα των πολιτών.

Επίσης, η συμπερίληψη νομικών και φυσικών προσώπων από την Κύπρο στις λίστες κυρώσεων των Η.Π.Α. και του Η.Β., έχει πλήξει τον τομέα παροχής υπηρεσιών στην Κύπρο. Σε περίπτωση επανάληψης του φαινομένου αυτού, το πλήγμα ενδέχεται να ενταθεί.

Οι εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα εξακολουθούν να θεωρούνται πιθανή πηγή κινδύνου κυρίως λόγω του ακόμη υψηλού (παρά τη σημαντική πρόοδο) ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ). Δεδομένης της εισβολής στην Ουκρανία, των κυρώσεων που επιβλήθηκαν των επιπτώσεων στην πραγματική οικονομία και της ανόδου των βασικών επιτοκίων, δεν μπορεί να αποκλειστεί μια αύξηση των ΜΕΔ. Από την άλλη, γίνονται συνεχώς σημαντικά βήματα προς την αποτελεσματική μείωση του επιπέδου των ΜΕΔ, ενώ το τραπεζικό σύστημα υποστηρίζεται από ανθεκτική κεφαλαιακή θέση και πληονάζουσα ρευστότητα.

Επιπρόσθετα, δυνητικό κίνδυνο αποτελεί η επιβάρυνση των δημόσιων οικονομικών από το ΓεΣΥ, κυρίως μέσω των ελλειμμάτων του ΟΚΥηΥ, τα οποία δύναται να καλύπτει το κράτος κατά τα πρώτα 5 χρόνια λειτουργίας του, οι εργασίες του οποίου έχουν επιβαρυνθεί ιδιαίτερα λόγω της πανδημίας.

Από την άλλη πλευρά, οι μακροοικονομικές προβλέψεις βασίζονται σε μερική μόνο συμπερίληψη του αντικτύπου των επενδύσεων που αναμένεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Σχέδιου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Πρόσθετες νέες επενδύσεις πέραν του Σχέδιου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δεν συνηγορούνται πλήρως στο βασικό σενάριο, λόγω του ότι είναι δύσκολο στο παρόν στάδιο να ποσοτικοποιηθεί η ετήσια επίπτωση. Οι επενδύσεις αυτές έχουν σχέση με τον τομέα της ενέργειας, την υγεία και την εκπαίδευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Στα πλαίσια της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, περιλαμβάνεται και ο εκσυγχρονισμός του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Οι ευρύτερες μεταρρυθμίσεις που προωθούνται σε συνεχή βάση στον δημόσιο τομέα, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, διαρθρωτικές αλλαγές στην οργάνωση και λειτουργία των δημόσιων οργανισμών καθώς και στην ανάπτυξη και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού τους, στοχεύουν στη δημιουργία μιας σύγχρονης και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης που να επιτελεί με επάρκεια και επαγγελματισμό το έργο της και να εξυπηρετεί με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο τη χώρα και τους πολίτες της.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

Η ανάγκη για μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση είναι συνεχής, ώστε να επιτυγχάνονται τα προσδοκώμενα αποτελέσματα με τους ελάχιστους δυνατούς πόρους, σε ένα υγιές δημοσιονομικό πλαίσιο. Για τον σκοπό, αυτό οι οργανισμοί του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα προωθούν δράσεις εκσυγχρονισμού, οι οποίες περιλαμβάνουν απλοποίηση και μηχανογράφηση των ακολουθούμενων διαδικασιών και αξιοποίηση με πιο ευέλικτο τρόπο του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, με απώτερο σκοπό την επιτυχή και έγκαιρη υλοποίηση των στρατηγικών τους στόχων και της ευρύτερης κυβερνητικής πολιτικής. Οι εν λόγω δράσεις εντάσσονται στα Στρατηγικά Σχέδια των Υπουργείων / Υφυπουργείων αλλά και σε Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα / Σχέδια από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Η διάρθρωση του μισθολογίου στον δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, και οι υφιστάμενες πρακτικές και συστήματα προαγωγών/ ανέλιξης, κινητικότητας προσωπικού και διοίκησης απόδοσης και αμοιβών επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα. Οι μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη στοχεύουν στα ακόλουθα:

(α) Διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, μέσω του εξορθολογισμού του κρατικού μισθολογίου καθώς και της υλοποίησης της κυβερνητικής πολιτικής για κάλυψη των αναγκών της δημόσιας υπηρεσίας σε προσωπικό μέσω της πλήρωσης μόνιμων θέσεων και όχι μέσω της πρόσληψης Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου (ΕΟΧ)

Για την επίτευξη του εν λόγω στόχου, η πολιτική απασχόλησης συνεχίζει να αποσκοπεί στη συγκράτηση της συνολικής απασχόλησης στον δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ώστε να επιτυγχάνεται η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, εντός του πλαισίου της οικονομικής ανάπτυξης. Οι πολιτικές και τα μέτρα που συμβάλλουν στην τήρηση της δέσμευσης αυτής, είναι τα ακόλουθα:

► Διατήρηση του Μηχανισμού που ρυθμίζει τη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης του Κρατικού Μισθολογίου (απολαβές και συντάξεις) για συγκράτησή του σε βιώσιμα επίπεδα κλειδώνοντας παράλληλα τις διορθώσεις που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία έτη. Συγκεκριμένα, με τις συμφωνίες πλαίσιο για το 2017 - 2018 της Κυβέρνησης με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, έχει εισαχθεί Μηχανισμός ο οποίος ρυθμίζει και καθορίζει ανώτατο όριο στην παραχώρηση γενικών αυξήσεων, τιμαριθμικών αυξήσεων ή / και μισθοδοτικών προσαυξήσεων σε μισθούς και συντάξεις της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ανώτατο όριο στην αύξηση του Κρατικού Μισθολογίου γενικότερα), συνυπολογίζοντας:

- τα οικονομικά δεδομένα όπως αυτά εκφράζονται από τη μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος σε ονομαστικούς όρους και

- μεταβολές του Κρατικού Μισθολογίου που οφείλονται σε αλλαγές:
 - (i) του αριθμού των απασχολούμενων
 - (ii) του αριθμού αφυπηρετήσεων και δικαιούχων σε συνταξιοδοτικά ωφελήματα
 - (iii) της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής⁸ των απολαβών και συντάξεων,
 - (iv) των μισθοδοτικών προσαυξήσεων.

► Κάλυψη των αναγκών της δημόσιας υπηρεσίας σε προσωπικό μέσω της πλήρωσης μόνιμων θέσεων και όχι μέσω της πρόσληψης Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου (ΕΟΧ). Στο πλαίσιο αυτό, καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για σταδιακή αφαίρεση / μείωση των οροφών για πρόσληψη / απασχόληση έκτακτου προσωπικού στις εξαιρέσεις που περιλαμβάνονται στο Άρθρο 16 του περί Προϋπολογισμού Νόμου μέσω επόμενων Προϋπολογισμών, σε συνάρτηση με την πλήρωση κενών μόνιμων θέσεων και τον τερματισμό της απασχόλησης ΕΟΧ με τη λήξη των συμβολαίων τους ή νωρίτερα, ώστε να μην καθίστανται αορίστου χρόνου. Επιπρόσθετα, δεν θα προωθείται αντικατάσταση ΕΟΧ, σε περίπτωση αποχώρησης τους από την υπηρεσία για οποιοδήποτε λόγο, εκτός από τις περιπτώσεις που καταγράφονται στο άρθρο 16 του περί Προϋπολογισμού Νόμου.

► Αξιοποίηση των διαθέσιμων εργαλείων κινητικότητας του προσωπικού, τόσο εντός και μεταξύ των Υπουργείων / Υφυπουργείων / Ανεξάρτητων Υπηρεσιών, όσο και στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα, για κάλυψη αναγκών στελέχωσης.

► Κατά τη δημιουργία νέων / πρόσθετων θέσεων εφαρμογή, κατά το δυνατό, της πολιτικής της κατάργησης ίσως αξίας άλλων θέσεων ή σημείωση με διπλό σταυρό για κατάργηση με την κένωσή τους ή / και μείωση της πρόνοιας στον Προϋπολογισμό για την αγορά υπηρεσιών ή απασχόληση ΕΟΧ για κάλυψη σχετικών αναγκών, ώστε να μην προκύπτει κατά το δυνατό πρόσθετη δαπάνη.

(β) Επίτευξη ενός αποδοτικού και αποτελεσματικού δημόσιου τομέα

Στο πλαίσιο υλοποίησης του πιο πάνω στόχου, μέτρα που προωθούνται αφορούν στα πιο κάτω:

► Ενέργειες για εφαρμογή νέου συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο συνδέεται με την υπηρεσιακή ανέλιξή τους και που επίσης στοχεύει στην ανάπτυξη και βελτίωση της απόδοσης των υπαλλήλων όλων των βαθμίδων, βάσει των νέων περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Αξιολόγηση Υπαλλήλων) Κανονισμών (Κ.Δ.Π. 28/2022) που εγκρίθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 21.1.2022. Οι νέοι Κανονισμοί προβλέπουν για αξιολόγηση των υπαλλήλων με βάση καθορισμένα κριτήρια και αναλυτικό πλαίσιο ικανοτήτων/δεξιοτήτων, ανάλογα με το ιεραρχικό επίπεδο των υπαλλήλων και θα εφαρμοστούν για πρώτη φορά για την αξιολόγηση των υπαλλήλων για το έτος 2023.

► Εφαρμογή των τροποποιήσεων που εισήχθησαν με τον περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Τροποποιητικό) Νόμο του 2022, που ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 21.1.2022, με τις οποίες δημιουργείται νέα κατηγορία θέσεων «Διατμηματικής Προαγωγής», που περιλαμβάνει τις θέσεις της δημόσιας υπηρεσίας στην Κλίμακα Α13(ii) του κυβερνητικού μισθολογίου (με ισχύ από 1.1.2024), στις οποίες θα μπορούν να προαχθούν υπάλληλοι που υπηρετούν οπουδήποτε στη δημόσια υπηρεσία σε θέση στο αμέσως κατώτερο μισθοδοτικό επίπεδο των επιστημονικών δομών θέσεων ή των επαγγελματικών δομών θέσεων, ανάλογα με την περίπτωση

⁸ Σε σχέση με την ΑΤΑ, θα καταβάλλεται το 66.67% του ποσοστού της αύξησης του υποκείμενου δείκτη της ΑΤΑ κατά το έτος που προηγείται του έτους αναφοράς από τον Ιούνιο του 2023 μέχρι τον Ιούνιο του 2025, διάστημα στο οποίο αναμένεται να επιτευχθεί μόνιμη συμφωνία.

(εξαιρουμένων των θέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων, της Ελεγκτικής Υπηρεσίας και της Εξωτερικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας), και εισάγονται νέες ρυθμίσεις αναφορικά με τον διορισμό ερευνητών λειτουργών για διερεύνηση πειθαρχικών παραπτωμάτων δημόσιων υπαλλήλων.

► Αναγκαίες ενέργειες για εφαρμογή των νέων διατάξεων για την αξιολόγηση και επιλογή υποψηφίων από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας για πλήρωση των ανελικτικών θέσεων της δημόσιας υπηρεσίας, που εισάγονται με τον περί Αξιολόγησης Υποψηφίων για Προαγωγή, Διατμηματική Προαγωγή και Πρώτο Διορισμό και Προαγωγή στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμο του 2022 (Ν.2(Ι)/2022), ο οποίος ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 21.1.2022. Με τον Νόμο αυτό εισάγεται νέο πλαίσιο για την αξιολόγηση και επιλογή υποψηφίων για πλήρωση των ανελικτικών θέσεων της δημόσιας υπηρεσίας (δηλαδή των θέσεων Προαγωγής, Διατμηματικής Προαγωγής και Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής), το οποίο θα τεθεί σε ισχύ από την 1.1.2024. Το νέο αυτό πλαίσιο αποσκοπεί στην επιλογή των καταλληλότερων υποψηφίων, οι οποίοι να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στα καθήκοντα και ευθύνες της κάθε θέσης, ανάλογα και με το ιεραρχικό της επίπεδο, με βάση τις αρχές της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας. Στο πλαίσιο αυτό εισάγονται σύγχρονες μέθοδοι και εργαλεία αξιολόγησης των υποψηφίων για θέσεις στις μισθολογικές κλίμακες Α13(ii) και άνω, οι οποίες αφορούν τις μεσο-διευθυντικές και διευθυντικές θέσεις της δημόσιας υπηρεσίας (θέσεις Διατμηματικής Προαγωγής και Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής), με τη ρύθμιση για αξιολόγηση των υποψηφίων σε Εξεταστικά Κέντρα που θα οργανώνονται από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας ή από άλλους φορείς στους οποίους θα αναθέτει την οργάνωσή τους η Επιτροπή. Εισάγεται, επίσης, ρύθμιση για μοριοδότηση των κριτηρίων επιλογής των υποψηφίων για πλήρωση των ανελικτικών θέσεων της δημόσιας υπηρεσίας, με αυξημένη βαρύτητα στην αξιολόγηση των υποψηφίων στο Εξεταστικό Κέντρο, για τις θέσεις που προβλέπεται η εφαρμογή τους (θέσεις Διατμηματικής Προαγωγής και Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής). Για τις υπόλοιπες ανελικτικές θέσεις (θέσεις Προαγωγής), στα χαμηλότερα ιεραρχικά επίπεδα, αυξημένη βαρύτητα θα έχει το κριτήριο της αξιολόγησης της απόδοσης των υποψηφίων, βάσει των νέων περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Αξιολόγηση Υπαλλήλων) Κανονισμών του 2022.

► Ενέργειες για την υλοποίηση του Έργου «Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και του στρατηγικού ρόλου του ΤΔΔΠ και ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Διοικήσεων των Υπουργείων/Υφυπουργείων για καλύτερη εφαρμογή πολιτικών διεύθυνσης ανθρώπινου δυναμικού και δημόσιας διοίκησης», το οποίο περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας κάτω από τον Άξονα 3.4 «Εκσυγχρονισμός δημόσιας υπηρεσίας και τοπικής αυτοδιοίκησης, αποτελεσματική δικαιοσύνη και μέτρα καταπολέμησης της διαφθοράς». Στο πλαίσιο του Έργου καταρτίστηκε Σχέδιο Δράσης για την αποτελεσματική διαχείριση θεμάτων ανθρώπινου δυναμικού στη δημόσια διοίκηση, με συγκεκριμένες ενέργειες και χρονοδιαγράμματα, για την περίοδο 2022-2025. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ενέργειες για τη σύσταση Διευθύνσεων στα Υπουργεία/Υφυπουργεία για τη διαχείριση θεμάτων ανθρώπινου δυναμικού και άλλων οριζοντίων θεμάτων και την παροχή κατάλληλων εργαλείων και υλικού για καθοδήγηση, εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού τους.

► Αναδιοργάνωση Ανεξάρτητων Υπηρεσιών/Υπουργείων/Υφυπουργείων/Τμημάτων καθώς και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Κρατικών Οργανισμών, στη βάση σχετικών Σχεδίων Δράσης που ετοιμάζονται στα πλαίσια των μελετών που αφορούν τομεακά θέματα, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητάς τους.

► Συνέχιση της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης για την Ανάπτυξη το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του με αρ. 78.292 και ημερ. 4.2.2015 και το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την προώθηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, της Διαφάνειας και της Βελτίωσης της Εξυπηρέτησης του Πολίτη.

► Αξιοποίηση των εργαλείων κινητικότητας των υπαλλήλων, περιλαμβανομένου και του ωρομίσθιου προσωπικού, για κάλυψη των αναγκών στελέχωσης στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα. Κύρια πλεονεκτήματα της κινητικότητας είναι η δυνατότητα ικανοποίησης αναγκών σε προσωπικό όπως αυτές ανακύπτουν, η αξιοποίηση των εμπειριών και ικανοτήτων των υπαλλήλων και η πρόκληση του

ενδιαφέροντός τους για απόδοση. Τα εργαλεία που είναι διαθέσιμα για την κινητικότητα έχουν πλέον ενισχυθεί και αποτελούνται από τα ακόλουθα:

- ο θεσμός της εναλλαξιμότητας, στον οποίο έχουν ενταχθεί και όλοι οι εργοδοτούμενοι αορίστου χρόνου (με εξαίρεση αυτούς που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας)
- ο θεσμός της απόσπασης υπαλλήλου, η οποία μπορεί να αποφασιστεί για κάλυψη κενής θέσης, όταν υπάρχει υπηρεσιακή ανάγκη και εφόσον υπάρχει κατά το χρόνο της απόφασης ή αναμένεται να υπάρξει διαθέσιμο προσωπικό στο ίδιο ή διαφορετικό Υπουργείο / Υφυπουργείο/ Ανεξάρτητη Υπηρεσία ή για εκτέλεση ειδικών καθηκόντων σε Υπουργείο/ Υφυπουργείο/ Τμήμα/ Κλάδο/ Υπηρεσία/ διπλωματική ή άλλη αποστολή της Δημοκρατίας στο εξωτερικό ή σε υπηρεσία ή οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε υπηρεσία χώρας κράτους-μέλους Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε διεθνή οργανισμό
- ο θεσμός της ανάθεσης καθηκόντων, με τον οποίο οι Γενικοί Διευθυντές των Υπουργείων/ Υφυπουργείων και οι Προϊστάμενοι των Ανεξάρτητων Υπηρεσιών μπορούν να καλύπτουν υπηρεσιακές ανάγκες που προκύπτουν με την ανάθεση καθηκόντων σε υπαλλήλους που κατέχουν θέση (στο επίπεδο εισδοχής) στο Υπουργείο τους (ή σε Τμήμα/Υπηρεσία του Υπουργείου/Υφυπουργείου τους) ή στο Ανεξάρτητο Γραφείο/Υπηρεσία τους,
- η λειτουργία Μηχανισμού Εσωτερικής Αγοράς Εργασίας στη Δημόσια Υπηρεσία μέσω της οποίας οι ίδιοι οι υπάλληλοι μπορούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον για απασχόληση σε άλλες θέσεις απ' αυτές που κατέχουν
- η κινητικότητα υπαλλήλων μεταξύ της δημόσιας υπηρεσίας και των οργανισμών δημοσίου δικαίου καθώς και μεταξύ των οργανισμών δημοσίου δικαίου, η οποία έχει θεσπιστεί με σχετικό νόμο
- η κινητικότητα εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου μεταξύ της δημόσιας υπηρεσίας και των οργανισμών δημοσίου δικαίου, η οποία έχει θεσπιστεί με σχετικό νόμο
- η αποκέντρωση της διαχείρισης του εναλλάξιμου προσωπικού, μόνιμου και μη μόνιμου, με τρόπο ώστε οι μετακινήσεις των μελών του εναλλάξιμου προσωπικού που είναι τοποθετημένα σε Υπουργείο/ Υφυπουργείο, περιλαμβανομένων των Τμημάτων/Υπηρεσιών του, να διενεργούνται απευθείας από τους οικείους Γενικούς Διευθυντές, χωρίς την εμπλοκή του Τμήματος Διοίκησης και Προσωπικού
- η κινητικότητα του Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού μεταξύ Τμημάτων διαφόρων Υπουργείων και εντός του ίδιου Υπουργείου, η οποία εφαρμόζεται σύμφωνα με τις πρόνοιες της Εγκυκλίου της Μικτής Εργατικής Επιτροπής με αρ. 1/2015 και ημερ. 18/9/2015.

(γ) Διαμόρφωση και Εφαρμογή Πολιτικής Μάθησης για την Ανάπτυξη Οργανισμών και Στελεχών του Δημόσιου Τομέα

Το ΤΔΔΠ, μέσω της Κυπριακής Ακαδημίας Δημόσιας Διοίκησης (ΚΑΔΔ), αποτελεί τον κεντρικό φορέα για διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικής μάθησης στη δημόσια υπηρεσία. Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της και για την υλοποίηση του πιο πάνω στόχου, η ΚΑΔΔ συμβάλλει και στην υλοποίηση εκσυγχρονιστικών, βελτιωτικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων μέσω της υλοποίησης μαθησιακών παρεμβάσεων και συμβουλευτικής υποστήριξης προς τους οργανισμούς της δημόσιας υπηρεσίας. Οι προτεραιότητες της στην παρούσα χρονική στιγμή επικεντρώνονται στους ακόλουθους άξονες:

- Μαθησιακή Υποστήριξη Μεταρρύθμισης της Δημόσιας Υπηρεσίας, ιδιαίτερα σε σχέση με την εφαρμογή του νέου συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων και την εκπαίδευση των ερευνητών λειτουργών για διερεύνηση πειθαρχικών παραπτωμάτων δημοσίων υπαλλήλων.
- Μαθησιακές Δραστηριότητες για εφαρμογή διοικητικών αλλαγών στη δημόσια υπηρεσία, με τη βοήθεια συγχρηματοδοτούμενου έργου, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, εκπαιδεύσεις στη διαχείριση έργων, διαχείριση αλλαγών, διαχείριση της μάθησης, ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων

και προώθηση της ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning) με 26 νέα ηλεκτρονικά μαθήματα, συνολικής διάρκειας 60 ωρών, το περιεχόμενο των οποίων αντικατοπτρίζει όλες τις πτυχές της λειτουργίας ενός σύγχρονου δημόσιου οργανισμού. Στα πλαίσια του έργου αναπτύχθηκε και το Πλαίσιο Διαχείρισης της Μάθησης με στόχο, μεταξύ άλλων, την ενίσχυση της αποκεντρωμένης διαχείρισης της μάθησης στον δημόσιο τομέα αλλά και τη διάγνωση αναγκών από τους ίδιους τους δημόσιους οργανισμούς (μέσω των Πυρήνων Μάθησης), στη βάση των στρατηγικών τους στόχων, με τη βοήθεια συγκεκριμένης ενιαίας μεθοδολογίας.

- Μαθησιακή υποστήριξη στρατηγικών προτεραιοτήτων των Υπουργείων/Υφυπουργείων στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), όπως η ενίσχυση του εσωτερικού ελέγχου με τη σύσταση και ειδική εκπαίδευση Μονάδων Ελέγχου Υπουργείων/ Υφυπουργείων, η εκπαίδευση δημοσίων υπαλλήλων στην κυβερνοασφάλεια, συμβουλευτικός ρόλος όσον αφορά στη μαθησιακή υποστήριξη της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης.

- Μαθησιακές δραστηριότητες σε άλλα οριζόντια θέματα, όπως συνεχής παροχή του ασύγχρονου ηλεκτρονικού προγράμματος κατάρτισης νεοεισερχομένων, τεχνικός συντονισμός του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Διεθνούς Οργανισμού Γαλλοφωνίας 2023-2026 για την επιμόρφωση των διπλωματών και δημοσίων υπαλλήλων στη γαλλική γλώσσα, προγράμματα για την ισότητα και καταπολέμηση κάθε είδους διάκρισης, κτλ.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

Οι αλλαγές που συντελούνται στο δημόσιο τομέα επηρεάζουν άμεσα και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και οι κατευθυντήριες γραμμές για την ετοιμασία του κρατικού προϋπολογισμού, καλύπτουν και τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Με βάση τα πιο πάνω και για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων συστήνεται όπως υιοθετηθούν οι πιο κάτω κατευθυντήριες γραμμές για την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 2024 και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου 2025-2026:

α) Καθορισμός των δαπανών των Υπουργείων/ Υφυπουργείων/ Τμημάτων/ Ανεξάρτητων Υπηρεσιών εντός των ανώτατων ορίων δαπανών που έχουν τεθεί και που παρουσιάζονται στον πίνακα της σελίδας 32, με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2024 – 2026, που θα αποτελέσουν τη βάση για την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 2024 και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΜΔΠ) 2024-2026, όπως αναγράφονται στο ΣΠΔΠ και στις οποίες περιλαμβάνεται η αυστηρή τήρηση των ανώτατων ορίων δαπανών.

β) Υποβολή νέων προτάσεων από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία/Τμήματα/Ανεξάρτητες Υπηρεσίες μέσω της διαδικασίας κατάρτισης του προϋπολογισμού και εντός των καθορισμένων ανώτατων οροφών του ΜΔΠ 2024-2026.

γ) Έγκριση της Δήλωσης Κυβερνητικής Στρατηγικής που περιγράφει τους άξονες αναπτυξιακής πολιτικής της κυβέρνησης που περιγράφεται στο Κεφάλαιο 1.

δ) Έγκριση της Δήλωσης Πολιτικής Απασχόλησης που περιγράφεται στο Κεφάλαιο 3.

ε) Ολοκλήρωση και υποβολή στο Υπουργείο Οικονομικών των Στρατηγικών Σχεδίων των Υπουργείων/ Υφυπουργείων/Ανεξάρτητων Αρχών σύμφωνα με τη Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής και την ετοιμασία του Προϋπολογισμού του 2024 και του ΜΔΠ 2024-2026 σύμφωνα με τα Στρατηγικά Σχέδια και τις προτεραιότητες πολιτικής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

	2018	2019	2020	2021 ^ε	2022 ^ε	2023 ^η	2024 ^η	2025 ^η	2026 ^η
Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ	5,6	5,5	-4,4	6,6	5,6	2,8	3,0	3,1	3,2
Εγχώρια Ζήτηση	3,5	6,2	-3,6	3,0	9,8	2,0	2,9	2,9	3,1
Κατανάλωση	4,8	5,4	-3,0	5,0	6,7	2,2	2,2	2,2	2,4
Ιδιωτική Κατανάλωση	5,1	3,9	-6,8	4,5	7,7	2,2	1,8	2,0	2,3
Δημόσια Κατανάλωση	3,6	11,9	11,6	6,6	3,5	1,9	3,4	3,0	3,0
Πάγιες Επενδύσεις (GFCF)	-4,9	6,9	4,5	-4,2	6,6	1,7	6,3	6,0	5,8
Αποθέματα ^{1,2}	0,7	0,5	-2,1	-0,1	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Εξωτερικό Ισοζύγιο ¹	2,0	-0,6	-0,8	3,5	-4,1	0,9	0,1	0,2	0,1
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	7,2	8,7	2,2	13,6	14,3	3,7	3,1	2,6	2,4
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	4,3	9,5	3,2	9,0	19,5	2,7	2,9	2,4	2,2
Εναρμονισμένος Ρυθμός Πληθωρισμού	0,8	0,5	-1,1	2,3	8,1	3,2	2,5	2,0	2,0
Ποσοστό Ανεργίας	8,4	7,1	7,6	7,5	6,8	6,5	5,8	5,3	5,0
Αύξηση Απασχόλησης	5,3	3,8	-1,1	1,2	2,9	1,0	1,4	1,6	1,8
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο (% του ΑΕΠ)	-3,6	1,3	-5,8	-2,0	2,1	2,0	2,3	2,3	2,4
Πρωτογενές Ισοζύγιο (% του ΑΕΠ)	-1,3	3,5	-3,7	-0,2	3,6	3,2	3,7	3,7	3,7
Δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ)	98,6	90,8	113,8	101,2	86,5	81,1	72,9	67,3	60,1

ε: εκτίμηση, η: πρόβλεψη

¹: συνεισφορά στο % του ΑΕΠ

²: Η μεθοδολογία αλυσιδωτής σύνδεσης (chain linking) δεν εφαρμόζεται στη μεταβλητή "Αυξομείωση αποθεμάτων (συμπερ. τιμαρμών)", καθώς παρουσιάζει αρνητικές τιμές για κάποιες χρονιές. Η μεθοδολογία αυτή ακολουθείται από όλα τα Κράτη-Μέλη και τη Eurostat. Για το λόγο αυτό, στον πίνακα έχει περιληφθεί η διαφορά ανάμεσα στο σύνολο και τις πάγιες επενδύσεις για λόγους πληρότητας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ